

Aino Kattilakoski

MAAILMA MUUTOKSESSA? KIINAN NÄKEMYKSIÄ KANSAINVÄLISEN JÄRJESTELMÄN MUUTOKSESTA

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2020

TIIVISTELMÄ

Aino Kattilakoski: Maailma muutoksessa? Kiinan näkemyksiä kansainvälisen järjestelmän muutoksesta.
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Huhtikuussa 2020

Tutkielma tarkastelee Kiinan näkemyksiä kansainvälisen järjestelmän ja Kiinan aseman muutoksesta. Kylmän sodan päättymisen ja Neuvostoliiton hajoamisen jälkeinen yksinapainen maailmanjärjestys on muuttunut 2000-luvulla sellaiseen tilaan, josta ei ole olemassa yhteisymmärrystä. Maailmanjärjestyksen muutosta koskevassa keskustelussa yksi keskeinen asia on valta ja sen jakautuminen, vallan määrä, vallan sijainti ja valtasuhteet eri toimijoiden välillä. Siitä, onko valta maailmassa jakautunut moninapaisesti, yksinapaisesti, navattomasti vai napojen välisesti, on syntynyt erimielisyyttä. Selkeämpi muutostrendi on Kiinan nousu ja sen muuttunut asema kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Tutkielman teoreettinen viitekehys perustuu Joseph S. Nyen teoreettiseen lähtökohtaan, jonka mukaan vallan siirtymistä voi tarkastella kuvitteellisella, kolmesta pelilaudasta koostuvalla shakkilaudalla. Ylin pelilauta on sotilaallisen vallan pelilauta, keskimmäinen on taloudellisen vallan pelilauta ja alin ylikansallisten suhteiden pelilauta. Tutkin Kiinan presidentti Xi Jinpingin puheita Joseph S. Nyen shakkilautateorian avulla ja vastaan siihen, miten Kiina näkee asemansa muuttuneen sotilaallisesti, taloudellisesti ja ylikansallisesti.

Tutkimuksen menetelmä on sisällönanalyysi. Tuloksia varten analysoitiin Xi Jinpingin puheita vuosilta 2014-2019. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että selkeimmin Kiina kokee asemansa muuttuneen taloudellisen vallan pelilaudalla, ja taloudellisen vallan olevan maailmassa nykyään moninapaista. Sotilaallisesta vallasta Kiinalla on Nyen shakkilautateoriaa moniulotteisempi ja moninapaisempi näkemys, jossa turvallisuus ja yhteistyö ovat korostuneet kovan sotilaallisen voiman sijaan. Ylikansallisten suhteiden pelilaudalla Kiina yhtäältä peräänkuuluttaa uusien toimijoiden lisääntyntä määrää ja ylikansallisen yhteistyön merkitystä, mutta toisaalta uskoo valtioiden roolin olevan keskeisessä asemassa ylikansallistenkin ongelmien ratkaisemisessa.

Avainsanat: Kansainvälinen järjestelmä, valta, muutos, vallansiirtymä, shakkilautateoria, Kiina, moninapainen, ylikansalliset suhteet, nousevat vallat

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	1
2.	KANSAINVÄLINEN JÄRJESTELMÄ.....	3
2.1	Kiina kansainvälisessä järjestelmässä.....	5
3.	VALTA.....	8
3.1	Shakkilautateoria.....	10
3.1.1	Sotilaallinen valta.....	11
3.1.2	Taloudellinen valta.....	13
3.1.3	Ylikansalliset suhteet ja pehmeä valta.....	15
4.	TUTKIELMAN TOTEUTUS.....	18
4.1	Aineisto.....	18
4.2	Teoriasidonnainen sisällönanalyysi.....	19
4.3	Tutkimuksen vaiheet.....	21
5.	ANALYYSI.....	23
5.1	Muutos sotilaallisen vallan shakkilaudalla.....	25
5.2	Taloudellisen vallan muutos.....	28
5.3	Ylikansallisten suhteiden muutos.....	31
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	37
	LÄHDELUETTELO.....	39

1. JOHDANTO

Kiinan nousu edustaa yhtä kaikkein merkittävimmistä geopoliittisista ja geotaloudellisista tapahtumista 2000-luvulla. Nykyään maailman väkirikkaimman valtion epätavallinen ja historiallinen taloudellinen kasvu sekä aktiivisempi ulkopoliittikka ja diplomatia ovat muovanneet ja muovaavat niin itäistä Aasiaa kuin koko Aasiaa ja maailmaakin.¹ Vuoden 1978 avautumispolitiikasta ja maan taloutta uudistavista reformeista lähti liikkeelle kasvu, joka kiihtyi vuosikymmenten aikana. Kiinan talous kymmenkertaistui ja bruttokansantuote kasvoi vuosittain keskimäärin noin 10 prosenttia vuodesta 1995 vuoteen 2010 mennessä,² jolloin se siirtyi Japanin ohi maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi.³

Vuonna 2014 useat lehdet uutisoivat, että IMF:n raportin mukaan Kiina nousi ostovoimakorjatulla bruttokansantuotteella mitattuna Yhdysvaltojen ohi maailman suurimmaksi taloudeksi.⁴ Samoihin aikoihin spekulointiin, että Kiina tulisi ohittamaan Yhdysvallat myös muilla mittareilla tarkasteluna 2010-luvun aikana,⁵ mutta näin ei ole tapahtunut. Toiset puolestaan ovat ennustaneet, että Kiina on maailman suurin talous vuonna 2030.⁶ Osa tutkijoista puolestaan on varmoja, että Kiina ei tule ohittamaan Yhdysvaltoja lähiaikoina. Näin on esimerkiksi kirjoittanut Joseph Nye helmikuussa 2019.⁷ Kiinan talouskasvu onkin hidastunut 2010-luvulla selvästi alle kymmenen prosentin vuotuiseen vauhtiin ja muutaman viime vuoden aikana talouskasvun on kerrottu olevan hitainta 28 vuoteen. Vuonna 2017 kasvuprosentti oli 6,9 ja vuonna 2018 ainoastaan 6,6 prosenttia.⁸ Intian puolestaan odotetaan nousevan maailman väkirikkaimmaksi valtioksi lähivuosien aikana, sillä Kiinan väestö vanhenee tavallista nopeammin maassa vuoteen 2010 harjoitetun yhden lapsen politiikan vuoksi.⁹

Tuoreista ongelmistaan huolimatta Kiinan kehitys ja nousu maailman vaikutusvaltaisimpien valtioiden joukkoon on todella huomionarvoista. Suurena taloutena, sotilaallisena mahtina ja niin

¹ Ikenberry 2008.

² Kaitila & Kotilainen 2017, 8; Liu 2015.

³ Barboza 15.8.2010.

⁴ IMF 2016.

⁵ Ks. esim. STT 9.7.2012.

⁶ BBC News 24.3.2011.

⁷ Nye 19.2.2019.

⁸ Ks. esim. Jäske 21.1.2019; Tamminen 15.7.2019.

⁹ Kaitila & Kotilainen 2017, 8.

diplomaattisissa suhteissa kuin ylikansallisissa organisaatioissakin näkyvämpänä toimijana aktivoitunut Kiina on nykyään merkittävä toimija kaikenlaisilla kansainvälisillä areenoilla. Samaan aikaan sen nousu edustaa yhtä suurta kansainvälisen järjestelmän muutosta.

Kiinan presidenttinä on toiminut vuodesta 2013 saakka Xi Jinping, jonka puheissa esiintyy toistuvasti huomioita muun muassa kansainvälisen järjestelmän muutoksesta, toimintaympäristön ja toimijajoukon monimuotoistumisesta, uusien taloudellisten ja sotilaallisten uhkien noususta, nousvien valtojen merkityksen kasvusta ja Kiinan roolin korostumisesta kansainvälisessä järjestelmässä. Samaan aikaan Jinping on kuitenkin myös korostanut sellaisten asioiden kuten rauhan, harmonian ja yhteistyön merkitystä. Tässä tutkielmassa tutkin sitä, miten Kiinan presidentin puheet vuosilta 2014-2019 kuvastavat maan kokemuksia kansainvälisen järjestelmän muutoksesta.

Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä toimii Joseph Nyen shakkilautateoria, jonka kolmen eri aihealueen pelilaudan avulla pyrin hahmottamaan Kiinan havaitsemaa muutosta niin taloudellisessa vallassa, sotilaallisessa vallassa kuin ylikansallisissa suhteissakin. Tiivistetysti Nyen shakkilautateorialla tarkoitetaan tilannetta, jossa vallan jakautumista maailmassa voi tarkastella kolmesta pelilaudasta koostuvan shakkipelin avulla. Ylimmällä, sotilaallisen vallan shakkilaudalla suurimman vallan katsotaan olevan yksinapaista ja sijaitsevan Yhdysvalloilla. Toisella, taloudellisen vallan pelilaudalla vallan sanotaan olevan moninapaista, sillä Yhdysvaltojen rinnalle on noussut muita suuria kilpailijoita, kuten Kiina, Euroopan Unioni, Japani ja Intia yhdessä muiden nousvien valtioiden kanssa. Kolmas pelilauta on ylikansallisten suhteiden pelilauta, jossa valtaa kutsutaan navattomaksi. Tällä pelilaudalla eivät päde muiden pelilautojen säännöt, sillä toimijat eivät yksinään ole valtioita, vaan erilaisia ylikansallisia toimijoita, esimerkiksi pankkeja, yrityksiä ja terroristiryhmittymiä.

Toisessa luvussa pyrin määrittelemään kansainvälisen järjestelmän ja esittelemään erilaisia näkemyksiä siitä. Lisäksi tutkin sitä, millaisena toimijana Kiina on näyttäytynyt ja näyttäytyy nykyään kansainvälisessä järjestelmässä. Kolmannessa luvussa käsittelen valtaa shakkilautateorian näkökulmasta. Neljännessä luvussa esittelen tutkimuksen toteutustavat eli valitsemani aineiston, käytettävän metodin, joka on teoriasidonnainen sisällönanalyysi, sekä analyysin vaiheet. Viides luku koostuu analyysivaiheesta, jossa esittelen tuloksia Kiinan kokemista muutoksista niin taloudellisen vallan pelilaudalla, sotilaallisen vallan pelilaudalla kuin ylikansallisten suhteiden laudalla. Kuudennessa luvussa kokoan tulokseni ja esittelen analyysini perusteella tiivistetyt johtopäätökseni Kiinan kokemasta kansainvälisen järjestelmän muutoksesta.

2. KANSAINVÄLINEN JÄRJESTELMÄ

Kansainvälistä politiikkaa tarkastellessaan voi nopeasti havaita, kuinka ominaista sille on asioiden tarkastelu niin yksilöiden tasolla, yksikköjen tasolla kuin globaalillakin tasolla. Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa yksikkö ('unit') voi olla esimerkiksi valtio¹⁰, muu kollektiivinen ryhmittymä tai vaikkapa valtion virallinen toimija kuten esimerkiksi ulkoasiainministeriö. Yksiköiden sisällä puolestaan on yksilöitä ja yhdessä yksilöt sekä yksiköt muodostavat niin kutsutun globaalitason ('global system'). Globaalitason tapahtumat vaikuttavat alaspäin yksilöihin ja yksiköihin, mutta sama pätee myös toisinpäin. Yksittäisten valtioiden tai jopa yksilöiden toimilla voi olla vaikutuksia koko globaalitason toimintaan.¹¹ Tässä tutkimuksessa Kiinan presidentti Xi Jinping on yksilö ja Kiina valtiona yksikkö. Kiinaa ja sen presidenttiä ei kuitenkaan voi tutkia tyhjiössä, sillä kansainvälinen ympäristö muovaa globaalitason ja siihen kuuluvien osasten toimintaa. Tässä tutkimuksessa kansainvälinen ympäristö on kansainvälinen järjestelmä, ja se on tärkeässä roolissa eräänlaisena globaalitason pelikenttänä, jossa yksilö ja yksikkö toimivat, puhuvat sekä havainnoivat omaa asemaansa.

Kansainvälistä järjestelmää on tutkittu melko vähän ja sen yksiselitteinen määrittely on hyvin haastavaa. Yksi syy tähän on kansainvälisen järjestelmän teoreettisuus. Se on abstrakti käsite, jota täytyy lähestyä jostakin näkökulmasta, kuten esimerkiksi tässä tutkimuksessa Joseph S. Nyen shakkilautateoriasta. Kansainvälistä järjestelmää tutkineita ja omia järjestelmäteorioita luoneita ovat ainakin Kenneth Waltz, Morton A. Kaplan sekä Barry Buzan.

Neorealisti Waltzin mukaan kansainvälinen järjestelmä muodostuu yksiköistä, vuorovaikutuksesta ja rakenteista.¹² Waltzin teoria perustuu yhden järjestelmän malliin ja hänen mukaansa järjestelmässä keskeisiä asioita ovat sen anarkistinen luonne, toimijoiden työnjako, keskinäiset suhteet ja suhteita määrittelevät periaatteet sekä kapasiteettien jakautuminen, joka edustaa muutosta järjestelmässä. Hänen mukaansa kansainvälinen järjestelmä muodostuu rakenteesta ja siinä toimivista vuorovaikutuksissa olevista yksiköistä. Waltz on pohtinut sitä, kuinka järjestelmän rakenne vaikuttaa sen yksilöihin ja esimerkiksi rakenteen anarkia sekä kapasiteettien jakautuminen ovat hänen mukaansa syitä toistuviin ilmiöihin kuten suurvalta-asemien vaihteluihin ja sotiin.¹³ Analyysissään Waltz erittelee muun muassa kaksinapaisen ja moninapaisen järjestelmän.

¹⁰ Huotari 2007, 19.

¹¹ Mansbach & Taylor 2012, 7-9.

¹² Waltz 1979, 79-81.

¹³ Waltz 1979.

Toisin kuin yhtä järjestelmämallia hahmotellut Waltz, behavioralisti Kaplan on tutkinut muun muassa teoksessaan *System and Process in International Politics* (1957) useita erilaisia teoriomalleja, joiden mukaan toimijat käyttäytyvät erilaisissa järjestelmämalleissa. Kaplanin kuusi erilaista kansainvälistä järjestelmää esittävät kuusi tasapainotilaa, joista ensimmäinen on voimatasapaino, toinen on löyhä kaksinapaisuus, kolmas on tiivis kaksinapaisuus, neljäs universaali järjestelmä, viides hierarkkinen järjestelmä ja kuudes niin kutsuttu veto-järjestelmä.¹⁴

Barry Buzan ja Richard Little toivat järjestelmäkeskusteluun mukaan historian ja ymmärryksen kansainvälisen järjestelmän ymmärtämiseksi artikkelissa *The Idea of "International System": Theory Meets History* (1994) ja he jatkoivat teemaa myös vuoden 2000 teoksessa *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. Heille kaikkein perustavimmanlaatuinen asia kansainvälisessä järjestelmässä on vuorovaikutus. Neljänä erilaisena vuorovaikutuksen tyyppinä he mainitsivat sotilaallisen, poliittisen, taloudellisen ja kulttuurisen vuorovaikutuksen.¹⁵ Heidän mukaansa kansainvälisen järjestelmän olemassaoloa voi pohtia sen kautta, toteutuvatko kaikki edellä mainitut vuorovaikutuksen tyypit siinä.¹⁶ Buzanin ja Littlen tutkimuksissa moderni valtio edustaa tärkeintä kansainvälisen yksikön muotoa ja tällaisessa valtiosta muodostuvassa kansainvälisessä järjestelmässä yksiköt tunnustavat toistensa rajojen sekä sisäisen suverenisuuden legitimitetin ja yksiköiden välisiä suhteita välittää valtioiden välinen diplomatia.¹⁷

Englantilaisen koulukunnan näkemyksien mukaan kansainvälinen yhteisö koostuu valtioiden välisestä kansainvälisestä järjestelmästä, kansainvälisestä yhteisöstä sekä maailmanyhteisöstä. Heidän mukaansa kansainvälinen järjestelmä on olemassa toimijoiden vuorovaikutuksesta, vaikka kukaan sitä ei tahtoisi.¹⁸ Buzan yritti muovata englantilaisen koulukunnan kolmikantamallia vuoden 2004 teoksessaan *From International to World Society*, ja listasi erilaisia valtioiden välisiä yhteisömalleja. Samalla hän siis nosti valtioiden lisäksi yksiköiksi myös muita toimijoita kuin itsenäisiä valtioita. Yhteisömallit hän sovitti myös valtiovälisen teoriaosan alle. Näitä yhteisömalleja ovat valtapoliittinen, rinnakkaiselo, yhteistyö sekä lähentyvä ja valtiollinen yhteistyö.¹⁹

Ei-valtiollisista toimijoista huolimatta valtio on edelleen säilyttänyt asemansa kaikkein vahvimpana kansainvälisen järjestelmän yksikön muotona. Kansainvälisen järjestelmän selkeimpään määritelmään parhaimmaksi tavaksi tässä tutkimuksessa näen lopulta Buzanin määritelmän,

¹⁴ Kaplan 1957, 21.

¹⁵ Buzan & Little 1994, 242.

¹⁶ Buzan & Little 1994, 243.

¹⁷ Buzan & Little 2000, 265.

¹⁸ Harle 2010, 310.

¹⁹ Buzan 2004, 159-160.

jonka mukaan kansainvälinen järjestelmä on valtioiden muodostaman järjestelmän vuorovaikutusta valtapolitiikan kautta anarkistisessa poliittisessa rakenteessa.²⁰

2.1 Kiina kansainvälisessä järjestelmässä

Joseph S. Nyen mukaan maailmassa on 2000-luvulla ollut käynnissä vallan siirtymiseksi ('power transition') ja vallan hajaantumiseksi ('diffusion of power') kutsuttavia muutoksia ('power shifts'). Vallan hajaantumisella Nye tarkoittaa globaalin informaatioaikakauden mukanaan tuomaa ilmiötä, jossa kansainväliseen järjestelmään on ilmaantunut ongelmia, jotka ovat valtioiden vallan ulottumattomissa. Lisäksi valta on hajaantunut ja siirtynyt valtiollisten toimijoiden lisäksi muun muassa pankkiireille, terroristeille, yrityksille ja globaaleille pandemiolle.²¹ Covid-19 on ajankohtainen esimerkki pandemiasta, jota valtiot yrittävät kaikin keinoin rajoittaa, estää ja torjua, mutta joka silti yhä on osin valtioiden vallan ulottumattomissa. Samalla se on esimerkki siitä, miten ei-valtiollisella toimijalla, kuten pandemiolla, on niin paljon valtaa, että se on asettanut maailman valtiot ja taloudet ennätyksellisen suureen kriisiin.

Vallan siirtymisellä Nye puolestaan tarkoittaa vallan siirtymistä perinteisiltä johtavilta valtioilta, kuten Yhdysvalloilta ja Länsi-Euroopan mailta uusille, nouseville valtioille kuten esimerkiksi tämän tutkimuksen kohteelle Kiinalle sekä esimerkiksi sellaisille valtioille kuten Intialle, Japanille ja Brasilialle. Tästä hän puhuu vallan siirtymisenä Lännestä Itään.²² Jotkut puhuvat vallan siirtymisen yhteydessä Aasian noususta, mutta Nyen mielestä sanavalinta on väärä ja oikeampi termi on Aasian toipuminen asemaan, joka sillä oli esimerkiksi 1700-luvun lopulla.²³

Kiinan nousu globaaliksi suurvallaksi ja maailmantalouden keskeiseksi vaikuttajaksi on yksi selkeimmistä esimerkeistä kansainvälisen järjestelmän muutoksesta sekä Nyen havainnollistamasta vallan muutoksesta 2000-luvulla. Se on yksi osoitus vallan siirtymisestä uuteen paikkaan vähintään erityisesti kansainvälisen järjestelmän taloudellisella pelikentällä.²⁴ Kiinan taloudellisen kehityksen alkupiste voidaan paikantaa vuoteen 1978, jolloin Mao Zedongin seuraaja Deng Xiaoping aloitti maassa laajamittaisen talousuudistuksen. Sen tarkoituksena oli modernisoida maan talous ja nopeuttaa talouskasvua avaamalla suojattuja markkinoita kansainväliselle kilpailulle sekä edistämällä investointeja ja ulkomaankauppaa. Samaan aikaan kattavalla strategialla oli tarkoitus vahvistaa myös maan asevoimia, sekä maan globaalia että poliittista asemaa.²⁵

²⁰ Huotari 2007, 33.

²¹ Nye 24.6.2011.

²² mt.

²³ mt.

²⁴ Ks. esim. Ikenberry 2008, 26.

²⁵ Ks. esim. Wang 2010, 554-567.

Strategian tulokset olivat tehokkaimmillaan aina globaaliin talouskriisiin saakka vuoteen 2008-2009.²⁶ Siihen mennessä Kiinan talouden koko oli nelinkertaistunut vuoteen 1978 verrattuna²⁷ vuotuisen talouskasvuvauhdin ollessa keskimäärin kymmenen prosenttia.²⁸ Kiinan pääsy mukaan maailman kauppajärjestö WTO:on vuonna 2001 ei ainoastaan sinetöinyt Kiinan roolia keskeisenä maailmantalouden vaikuttajana vaan oli myös tärkeä merkki siitä, että Kiina oli hyväksynyt globaalin kaupankäynnin säännöt, kasvavan keskinäisriippuvuuden muiden valtioiden kanssa sekä globalisaation voimille avautumisen.²⁹ 2010-luvulle tultaessa Kiinasta oli tullut taloudellinen supervalta, maailman merkittävä teollisuuden keskus, suurin ulkomaalaisten investointien kohde sekä merkittävä maailmankaupan pelaaja.³⁰

2010-luvulla Kiinan talouskasvu on hidastunut ja esimerkiksi vuonna 2019 se on yltänyt ainoastaan reiluun kuuteen prosenttiin.³¹ Merkittävämpää tuoreimmalla vuosikymmenellä onkin näkemyseni mukaan ollut maan strategian sekä ulko- ja sotilaspolitiikan muuttuminen. Eri näkemysten mukaan Kiinan strategia on uudistunut huomattavasti aiempaa aktiivisemmaksi vuodesta 2012 lähtien, joka on ollut Xi Jinpingin valtakautta.³² Ensinnäkin Kiina on ollut huomattavasti aktiivisempi ja hakenut näkyvämpää roolia WTO:ssa 2010-luvulla.³³ Suurempaa äänivaltaa Kiina on vastaavasti hakenut myös esimerkiksi kansainvälisessä valuuttarahasto IMF:ssä, joka jo pitkään on saanut kritiikkiä siitä, ettei se mukaudu riittävästi kansainvälisen järjestelmän muuttuneisiin valtasuhteisiin.³⁴ Vuonna 2016 Kiinan valuutta juan liitettiin vihdoon IMF:n valuuttakoriin.³⁵ Samaa aktiivisempaa roolia huokuu myös presidentti Xi Jinpingin puheista, joissa hän korostaa Kiinan ennennäkemätöntä nousua ja yhteistyön merkitystä sekä maan vastuuta torjua erilaisia globaaleja haasteita ja olla mukana saavuttamassa kansainvälisestä järjestelmästä tasavertaisempaa ja inklusiivisempaa. Xi Jinpingillä on myös tavoitteena saada Kiinasta ”globaali johtaja mitä tulee valtiolliseen voimakkuuteen ja kansainväliseen vaikutusvaltaan.”³⁶

Jinping on ollut myös aktiivinen erilaisten kansainvälisten instituutioiden, kuten esimerkiksi Uuden kehityspankin (New Development Bank) ja Aasian infrastruktuuripankin, perustamisessa. Pankit voi nähdä maan tyytymättömyytenä ja eräänlaisena vastavoimana länsivetoisiin kansain-

²⁶ Katila & Kotilainen 2017, 8.

²⁷ Ikenberry 2008, 26.

²⁸ Katila & Kotilainen 2017, 8.

²⁹ Mansbach & Taylor 2012, 58.

³⁰ Ikenberry 2008.

³¹ Ks. esim. Jäske 21.1.2019; Tamminen 15.7.2019.

³² Puranen 2016.

³³ Scott & Wilkinson 2015, 206-213.

³⁴ Lesage, Debaere, Dierckx & Vermeiren 2015, 153.

³⁵ Ks. esim. Korhonen 2016.

³⁶ Jinping 4.11.2017.

välisiin instituutioihin, kuten esimerkiksi Maailmanpankki ja IMF, verrattuna. Tämä Kiinan nykyinen aktiivisuus kansainvälisessä järjestelmässä on myös hyvä esimerkki siitä, kuinka Kiinan noususta ei voi loputtomasti puhua ainoastaan sen talouskasvun kautta. Kiinan tavoitteista on tullut kansainvälisiä, se haluaa saavuttaa vaikutusvaltaa ja olla mukana vaikuttamassa lukuisilla eri foorumeilla samaan aikaan kun se on panostanut myös maanpuolustukseensa. Samaan aikaan sen strategiakin on vaihtunut rauhanomaisen kasvun tiestä Xi Jinpingin strategiaksi, jota hän nimittää sosialismiksi kiinalaisilla piirteillä. Toisaalta taas Kiina on sotilaallisessa vallassa ja ylikansallisissa suhteissa silti taloudellista painoarvoansa ja esimerkiksi Yhdysvaltoja yhä selvästi jäljessä. Joseph Nye on osuvasti argumentoinut, että Kiinalla tulee olemaan vaikeuksia pehmeän valtansa lisäämisessä niin kauan, kunnes se tajuaa että suuri osa pehmeästä vallasta tulee kansalaisyhteiskunnasta, ei hallitukselta.³⁷ Kansalaisyhteiskunnan poissaolon voi havaita myös Xi Jinpingin puheista, mikä vaikeuttaa Kiinan ylikansallisen yhteistyön analysointia Jinpingin puheiden perusteella shakkilautateorian avulla.

Akateemisessa maailmassa keskustelua Kiinan asemasta kansainvälisessä järjestelmässä ja vallan siirtymisestä tuntuu hallitsevan keskustelu siitä, onko Kiinan nousu rauhanomainen vai onko Kiinan nousu uhka.³⁸ Onko rauhaan ja yhteistyöhön perustuva rauhanomainen nousu mahdollista ja Xi Jinpingin presidenttityden myötä enää edes tavoiteltua? Toinen keskeinen debatti puolestaan liittyy siihen, tarkoittaako Kiinan nousu vallan suhteellista vähenemistä esimerkiksi Yhdysvalloilta, vai nouseeko Kiina samalla kun Yhdysvaltojen asema ja valta säilyvät ennallaan?³⁹ Kiinan oma linja on Xi Jinpingin aikana muuttunut vähintään kunnianhimoisemmaksi. Kommunistisen puolueen puoluekokouksessa vuonna 2017 Jinping valittiin toiselle kaudelle ja hän ilmoitti puheessaan esimerkiksi, että Kiina on vuonna 2050 johtava globaali suurvalta, jonka asevoimat ovat maailmanluokkaa.⁴⁰ Samassa puheessaan Jinping ilmoitti Kiinan pyrkivän ideologiseksi suurvalaksi, joka on valmis auttamaan muita itsenäisiä valtioita kiinalaistyyppisen sosialismin tielle. Kiina siis haluaa kansainvälisen järjestelmän keskiöön eikä enää tyydy olemaan nouseva tai kehittyvä valtio. Kiina haluaa olla suurvalta. Se haluaa toimia aktiivisesti niin YK:ssa, kuin erilaisissa rauhanturvaoperaatioissa että talouden instituutioissa.⁴¹ Kiina haluaa, että sen teoilla ja sanoilla on painoarvoa maailmassa.

³⁷ Nye 24.6.2011.

³⁸ Ks. esim Roy 1996, Buzan 2010; Buzan & Cox 2013.

³⁹ Ks. esim Cox 2014.

⁴⁰ Ks. esim. Puranen 1.6.2018; BBC 18.10.2017.

⁴¹ Puranen 2016.

3. VALTA

Valta on keskeinen politiikan tutkimuksen termi, jota on ensinnäkin vaikea määritellä yksiselitteisesti ja toisaalta ilman sitä yhteiskunnallisista ilmiöistä on vaikea keskustella. Lisäksi vallan käsite on hyvin kiistelty, yksikään vallan määritelmä ei ole kaikkien hyväksymä, ja toimijan valitsema määritelmä vaikuttaa kyseisen toimijan intresseihin ja arvoihin.⁴² Michael Foucault on määritellyt vallan “kaikkein piilossa ja pimennossa olevimmaksi ja kaikkein peiteltyimmäksi ilmiöksi kulttuurin historiassa.”⁴³ Joseph S. Nye puolestaan on sanonut, että “valta kansainvälisessä politiikassa on kuin sää. Kaikki puhuvat siitä, mutta vain harvat ymmärtävät sitä”. Lisäksi hän on sanonut, että kuten rakkautta, myös valtaa on helpompi kokea kuin nähdä tai mitata.”⁴⁴ Joidenkin mielestä valta on kykyä tehdä tai estää muutoksia. Toisten mukaan se on kykyä saavuttaa jotain haluamaansa.⁴⁵ Yksi yleisesti hyväksytty laaja ja yksinkertainen määritelmä vallalle on jonkin toimijan kyky saada toinen toimija tekemään jotain tahtonsa mukaan. Joseph Nyen mukaan tämä voi toteutua kolmella eri tavalla. Ensimmäinen on saada toinen toimija tekemään jotain pakon tai uhan avulla. Toinen keino on saada toimija tekemään jotain palkkion, niin kutsutun porkkanan avulla. Näitä kahta tapaa Nye kutsuu kovan vallan muodoiksi. Kolmas tapa vaikuttaa toiseen toimijaan on vaikuttaminen suostuttelun tai vaikutusvallan avulla. Tätä Nye kutsuu teoksissaan pehmeäksi vallaksi.⁴⁶

Valta voi perustua erilaisiin resursseihin, kuten sotilaalliseen voimaan, väestömäärään, luonnonresursseihin, auktoriteettiin tai rahaan. Resursseihin perustuva valtakäsitys perustuu pitkälti rakenteelliseen realismiin. Realisteille kansainvälinen politiikka on valtapolitiikkaa, ja kansainvälisen vallan tärkeimpänä perustana on sotilaallinen valta.⁴⁷ Organskin⁴⁸ mukaan valta ei puolestaan ole asia, vaan osa yksilöiden ja ryhmien välisiä suhteita. Ihmisten välisistä suhteista kiinnostuneet sosiologit ovat tutkineet paljon valtaa, joista yksi tunnetuimmista on Talcott Parsons. Parsonsinkin mukaan resurssit yksinään eivät määritä vallan määrää, vaan toimijoiden kyvyt hyödyntää resursseja sekä se, kuinka suurena toimijan valta muiden toimijoiden silmissä näyttää.⁴⁹ Samaa sanoo myös Joseph S. Nye teoksessaan *The Future of Power*.

⁴² Nye 2011, 5.

⁴³ Smith 2012, 3–4.

⁴⁴ Nye 1990, 177.

⁴⁵ Boulding, 1989, 15.

⁴⁶ Nye 2011, 20–21.

⁴⁷ Smith 2012, 19.

⁴⁸ Organski 1968, 104.

⁴⁹ Smith 2012, 6.

Parsonin mukaan valtaa on havaittavissa ainoastaan eri toimijoiden sisäisessä ja välisessä vuorovaikutuksessa. Täten valta näkyy pääasiallisesti määritellyissä sosiaalisissa prosesseissa ja järjestelmissä.⁵⁰ Parsonsin mukaan valta on kuitenkin muuta kuin edellä mainittujen vuorovaikutustilanteiden tuloksia. Parsonsin mukaan valta heijastaa sosiaalisen järjestelmän kapasiteettia saada kollektiivisten intressien mukaisia asioita aikaiseksi.⁵¹

Parsonin määritelmä vallalle erosi suuresti esimerkiksi C Wright Millsin vuonna 1957 julkaisemassa teoksessa *The Power Elite* esittelystä määritelmästä. Millsin määritelmän mukaan valta on nollasummapeliä, jossa yhden toimijan voittaessa toinen aina häviää. Tämä puolestaan johtaa siihen, että vallan harjoittaminen hyödyttää aina vain yhtä osaa/sektoria. Parson itse määrittelee vallan päinvastoin ei-nollapeliksi, suhteeksi, jossa molemmat toimijat saattavat hyötyä.

Martin A. Smithin mukaan edellä mainitut määritelmät ovat liian kapeita, koska ne unohtavat sosiaalisen ulottuvuuden. Smithin mukaan valta on sosiaalista, sillä se on relatiivista ja ihmisten välisten suhteiden tuote. John Rothgebin mukaan valtaa on löydettävissä vain silloin, kun järjestelmän jäsenet ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Barnett ja Duvall ovat puolestaan kiteyttäneet vallan sosiaalisten suhteiden kautta tuotettaviksi vaikutuksiksi toimijoihin, jotka muovaavat heidän kykyään kontrolloida kohtaloaan. Tässä konseptissa on kaksi ulottuvuutta. Ensimmäiseen kuuluvat sosiaaliset suhteet, joiden kautta toimijoiden kapasiteetti vaikuttaa ja vaikuttuu. Toiseen puolestaan kuuluu kyseisten sosiaalisten suhteiden spesifiteetti.⁵²

Valta on siis monitahoinen käsite, joka ensinnäkin vaatii resursseja, mutta lisäksi myös kykyä käyttää niitä. Lisäksi valta on osa sosiaalisia tilanteita, joissa valta määrittyy toimijoiden kyvyillä vaikuttaa muihin. Tämä puolestaan vaatii sitä, että muut toimijat kokevat ensimmäisellä toimijalla olevan valtaa. A.F.K Organski lanseerasi vuonna 1958 vallansiirtymäteorian ('power transition theory'), joka eroaa Nyen myöhemmin puhumasta vallan siirtymisestä. Hänen ja tätä ajatusta myöhemmin jatkaneiden realistien mukaan kansainvälinen järjestelmä on hierarkkisesti järjestynt, jonka huipulla on yksi johtava valta, joka luo ja ylläpitää kansainvälistä järjestystä. Aika ajoin nousevat vallat siirtyvät haastamaan johtavaa valtaa, ja sodan mahdollisuus on kaikkein lähimpänä aina silloin, kun kamppailu johtavasta paikasta on mahdollisimman tasaista tai nouseva valta ohittanut edes hetkellisesti johtavan vallan.⁵³ Neoliberalisti Nyen mukaan valtaa ei kuitenkaan voida tutkia yksiuotteisesti eikä enää ainoastaan valtiokeskeisesti. Yksi vaihtoehto tarkastella valtaa ja vallan siirtymistä kansainvälisessä järjestelmässä on Nyen shakkilautateoria.

⁵⁰ Smith 2012, 6.

⁵¹ Smith 2012, 7.

⁵² Barnett & Duvall 2005, 45.

⁵³ Lemke 2004, 55-56.

3.1 Shakkilautateoria

Joseph S. Nyen mukaan valta on maailmanpolitiikassa jaettavissa kolmeen aihealueeseen kolmelle eri tasolle, jotka helpottavat sen arvioimista. Realisti E.H. Carr kuvaili vuonna 1939 kansainvälisen vallan olevan jaettavissa sotilaalliseen valtaan, taloudelliseen valtaan ja mielipiteisiin vaikuttavaan valtaan.⁵⁴ Nye perustaa näkemyksensä samanlaiselle ulottuvuuksien jaottelulle. Tämän jaottelun avulla Joseph Nye havainnollistaa kirjassaan *The Future of Power* (2011) kehitystä, jossa politiikan muutoksen myötä maailmassa on havaittavissa vallan hajaantumiseksi ja vallan siirtymiseksi kutsuttavat ilmiöt.⁵⁵ Vallan ulottuvuudet Nye puolestaan sanallistaa kolmiulotteiseksi shakkilaudaksi. Nyen shakkilautateoria on tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Shakkilautateoria on kolmesta eri shakkilaudasta koostuva peli, jossa eri toimijat kilpailevat eri lautojen aihealueille keskeisillä kyvyillään. Ylin shakkilauta on siis sotilaallisen vallan shakkilauta, keskimäinen taloudellisen vallan shakkilauta ja alimmainen lauta ylikansallisten suhteiden shakkilauta.

Nye on perustellut teoriaansa sillä, että mikäli Kiinan nousua tarkastellaan ainoastaan sen taloudellisella kasvulla tai sen bruttokansantuotteella, vallasta ja kansainvälisen järjestelmän muutoksesta saa vääristyneen kuvan. Mikäli voimasuhteiden arvioinnissa otetaan huomioon myös sotilaallinen valta ja pehmeä valta sekä ylikansalliset suhteet, Kiina ei näyttäytykään yhtä voimakkaana kuin Yhdysvallat. Tämän vääristyneen käsityksen voi Nyen mukaan välttää, mikäli tarkastelee vallan eri muotoja ja sitä, miten ne ovat muuttuneet. Toinen syy on vallan hajaantuminen: arvioinnissa on huomioitava vallan hajaantuminen muuallekin kuin valtiollisille toimijoille.⁵⁶

Nyen shakkilautateoria valikoitui tämän tutkimuksen teoreettiseksi viitekehyykseksi, koska se on mielestäni mielenkiintoinen ja kenties vähemmän tunnettu näkökulma vallan tarkastelemiseen ja kiinnostava ehdotus kansainvälisen järjestelmän muutoksen ymmärtämiseen. Shakkilautateoria antaa mielestäni vallan siirtymiselle moniulotteisemman määritelmän ja auttaa tutkimaan Xi Jinpingin puheita kolmesta eri aihealueesta kiinnostavalla näkökulmalla, jollaista en aiemmin ole Kiinan presidentin puheita tutkittaessa nähnyt käytettävän. Minua kiinnosti, kokeeko Kiina kansainvälisen järjestelmän muuttuneen samalla tavalla kuin Nyen shakkilautateoria ehdottaa? Kokeeko Kiina kansainvälisen järjestelmän olevan sotilaallisesti yhä yksinapainen Yhdysvaltojen johtamana? Kokeeko se oman sotilaallisen asemansa muuttuneen? Tiedostaako Kiina kansainvälisen järjestelmän muuttuneen taloudellisesti? Puhuuko se muutoksesta ja puhuuko se itsestään

⁵⁴ Nye 2011, 82.

⁵⁵ Nye 2011, 113.

⁵⁶ Nye 13.6.2013.

valtiona, jonne valtaa tällä pelilaudalla on siirtynyt? Näkeekö Kiinakin ylikansalliset suhteet yhtä syheröisinä ja vallattomina kuin Nyen shakkilautateoria?

Shakkilautateoria ei välttämättä ole paras teoreettinen näkökulma Xi Jinpingin puheiden tarkastelemiseen, vaan teorialla on rajallisuutensa tässä kontekstissa. Ensinnäkin shakkilautateorian yksi vahvuus eli pienempi tunnettuus on ajoittain myös teorian heikkous: teoriasta löytyy niukalti materiaalia ja vertaisarvioitua tieteellistä keskustelua. Toisaalta se jättää pelivaraa omien tulkin-tojen tekemiseen. Toinen syy liittyy shakkilautateorian valikoitumiseen viitekehukseksi ennen aineiston analyttisestä tutkimista. Analyysivaiheessa teoria osoittautui ajoittain puutteelliseksi Xi Jinpingin puheita tutkiessa. Näin tapahtui erityisesti ylikansallisten suhteiden kohdalla. Jollakin toisella teoreettisella viitekehyksellä olisi voinut saavuttaa hyvin erilaisen analyysin. Kolmas rajallisuus liittyy siihen, teoria on yhdysvaltalaisen neoliberalistin kehittämä, eikä takaa, että se sopisi millään tavalla yhteen entisen kommunistisen puolueen hallitseman Kiinan näkemysten analysoimiseen. Teorialla voisikin olla luontevampi tutkia esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentin puheita. Teorian mukaan maailma on esimerkiksi sotilaallisesti yksinapainen. Voiko kuitenkaan edes lähtökohtaisesti odottaa, että Kiinan presidentti puhuisi Yhdysvaltojen hegemoniasta, kun se haluaa itse olla globaali suurvalta? Myöhemmin huomataan, että näin ei ole.

3.1.1 Sotilaallinen valta

Shakkilautateoriassa ylimmän pelilaudan eli sotilaallisen vallan pelilaudan sanotaan olevan yksinapainen, koska Yhdysvallat on tällä osa-alueella selkeä johtaja. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen kylmän sodan päätyttyä Yhdysvallat oli ainoa sotilaallinen valta, jonka kapasiteetit olivat globaalit ja sotilaallisen budjetin koko yhtä suuri kuin kaikilla muilla valtioilla yhteensä.⁵⁷ Se on onnistunut pitämään johtoasemastaan kiinni nykypäivään saakka, eikä tilanteen odoteta muuttuvan lähitulevaisuudessakaan. Yhdysvalloilla on yhä maailman suurimmat sotilasmenot. Kiina on kehittänyt maanpuolustustaan ainakin 1980-luvulta saakka ja sen sotilasmenot ovat kasvaneet talouskasvun rinnalla. Kiina onkin noussut toiseksi suurimmaksi sotilasmahdiksi, mutta sen menot ovat silti vielä kaukana Yhdysvaltojen vastaavista. Luvut vaihtelevat lähteistä riippuen, mutta esimerkiksi SIPRI:n faktapaperin⁵⁸ mukaan Kiinan sotilasbudjetti oli vuonna 2018 arvioitu olevan noin 250 miljardia, kun Yhdysvaltojen vastaava ilmoitettiin olevan 649 miljardia dollaria.

Usein kun ihmiset puhuvatkin sotilaallisesta vallasta, he tapaavat ajatella resursseja, jotka liittyvät kovaan valtaan kuuluvaan käyttäytymiseen, kuten taisteleamiseen ja taistelun uhkaan. Tällaisia ovat muun muassa juuri sotilaallinen voima, panssarivaunut, lentokoneet, laivat ja niin edelleen.

⁵⁷ Nye 2011, 35.

⁵⁸ SIPRI Fact Sheet, huhtikuu 2019.

Joseph Nyen mukaan sotilaallinen voima on kuitenkin myös paljon muuta.⁵⁹ Sotilaallisia voiman resursseja on jo pitkään käytetty esimerkiksi liittolaisten suojelemiseksi ja ystävien auttamiseksi.⁶⁰ Lisäksi sodankäynti on muuttunut, ja 2000-luvulla useimmat sodista käydään valtioiden sisällä ennemmin kuin valtioiden välillä ja useat taistelijat eivät käytä uniformuja.⁶¹ Toki sisällissodat eivät ole lainkaan mikään uusi ilmiö, mutta se mikä on uutta tällä vuosikymmenellä, on puolisolitaallisten konfliktien määrän kasvu ja teknologiset muutokset, jotka antavat ennennäkemätöntä valtaa pienemmille ryhmille tai ei-valtiollisille toimijoille.⁶² Lisäksi uusi teknologia on tuonut mukanaan uuden sodankäynnin ulottuvuuden eli mahdollisuuden esimerkiksi erilaisiin kyberhyökkäyksiin.⁶³ Valtiot käyttävät sotilaallista valtaa edelleen, mutta viimeisen puolivuosisadan aikana sen roolissa on nähty muutos. Monet, erityisesti suuret valtiot kokevat, että sotilaallisen voiman käyttö tavoitteiden saavuttamiseksi on kalliimpaa kuin aiemmin historiassa. On argumentoitu, että sotilaallisen voiman käyttö tulee entisestään vähentymään 2000-luvulla. Syitä tähän ovat muun muassa se, että sotilaallisten voimien, kuten nykypäivänä esimerkiksi ydinaseiden, käyttö on liian kallista niin moraalisesti kuin koston pelonkin vuoksi⁶⁴ sekä se, että antimilitarismien etiikka on kasvussa erityisesti demokraattisissa valtioissa. Myöhemmin mainittu ilmiö on vahvempaa Euroopassa ja Japanissa kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, mutta se on läsnä kaikissa kehittyneissä demokratioissa.⁶⁵

Lisäksi yksi syy sotilaallisen voimankäytön utilitarismin vähentymiseen on sotilaallisesti saadun vallan ylläpito. Vaikka esimerkiksi sotilaallinen hyökkäys uudelle alueelle olisi mahdollista, ulkopuolelta tulleen vallan ylläpito nykyisessä, sosiaalisen viestinnän hallitsemassa maailmassa on vaikeampaa. Jo viime vuosituhannella printtimedia ja massaviestintä pitivät huolen ihmisten lisääntyneestä tietoisuudesta ja internetin aikakausi on vahvistanut tätä vain entisestään.⁶⁶

Kuten analyysin tulosten esittelyssä käy ilmi, Kiina puhuu tämän pelilaudan muutoksesta puhumatta sotilaallisesta voimasta. Tämän tutkimuksen kontekstissa vaikuttaakin siltä että Kiinan käsitys sotilaallisesta vallasta eroaa esimerkiksi Nyen tai realistien näkemyksistä. Kiinan presidentti Xi Jinping puhuu sotilaallisen voiman sijaan muun muassa turvallisuudesta, lisääntyneistä turvallisuushista, Kiinan sitoutumisesta kansainväliseen järjestykseen ja kansainväliseen lakiin sekä

⁵⁹ Nye 2011, 25.

⁶⁰ mt.

⁶¹ Osterud 2008, 223-240.

⁶² Nye 2011, 26.

⁶³ mt.

⁶⁴ Tannenwald 2005, 5-49.

⁶⁵ Nye 2011, 30.

⁶⁶ Ks. esim. Anderson 1991.

maan tahdosta rauhan edistämiseen, takaamiseen ja ylläpitämiseen. Kiina siis sanallistaa sotilaallista valtaa puhumatta sotilaallisesta vallasta. Se tarjoaa mielenkiintoisen vivahteen tämän pelilaudan muutoksen analysoimiseen.

3.1.2 Taloudellinen valta

Shakkilautateorian keskeisemmän laudan eli taloudellisen vallan pelilaudan väitetään olevan moninapainen, jossa Yhdysvaltojen lisäksi valtaa on esimerkiksi Kiinalla, Euroopalla, ja Japanilla sekä erilaisilla nousevilla valtioilla yhdessä.⁶⁷ Xi Jinpingin puheiden perusteella myös Kiina itse tunnistaa kansainvälisen järjestelmän muuttuneen tältä osin ja itse edustavan yhtä suurta muutostrendiä.

Kylmän sodan jälkeen jotkut analyytikot uskoivat, että geotalous olisi korvannut geopolitiikan ja että taloudellisesta vallasta tulisi avain menestykseen maailmanpolitiikassa.⁶⁸ Moni uskoi, että tämä kehityskulku saisi aikaan esimerkiksi Saksan ja Japanin menestyksen tulevaisuudessa. Nykypäivänä joidenkin mielestä Kiinan suuri osuus maailmantaloudesta kuvastaa vallan tasapainon muutosta ilman, että muita vallan ulottuvuuksia huomioidaan.⁶⁹ Geotalouden tunnuspiirteenä on muun muassa se, että globalisaatio, maailmankauppa ja voimapolitiikka ovat kietoutuneet toisiinsa yhä tiiviimmin samalla kun ihmiskunta yrittää sopeutua maapallon rajoihin kansallisten rajojen sijaan. Vallan ultimaattiseksi muodoksi kutsutaan usein sotilaallista voimaa.⁷⁰ Kyseisen voiman saavuttamiseksi ja tuottamiseksi tarvitaan kuitenkin menestyvää taloutta. Lisäksi, sotilaallisesta voimasta ei ole hyötyä kaikkien ongelmien, kuten esimerkiksi talouskriisin tai ilmastomuutoksen torjumiseksi. Siksi jonkin yhden vallan muodon tärkeys on aina suhteellista. Taloudelliset resurssit voivat tuottaa kovan vallan, kuten esimerkiksi sotilaallisten resurssien, lisäksi pehmeää valtaa. EU:n kylmän sodan jälkeinen ja Kiinan nykypäivän pehmeä valta on tulosta niiden taloudellisten järjestelmien malleista. Taloudelliset resurssit, joita tarvitaan juuri sotilaalliseen valtaan ja pehmeään valtaan kattavat sellaisia asioita, kuten bruttokansantuotteen, tulot asukasta kohti, teknologian tason, luonnolliset- ja ihmisresurssit, markkinoiden poliittiset ja lailliset instituutiot samoin kuin myös sellaiset asiat kuten vaihdon, rahoituksen ja kilpailun.⁷¹

Taloudellisen vallan käyttö lepää sosiaalisen elämän taloudellisilla aspekteilla. Siinä, kuinka varallisuutta tuotetaan ja käytetään rahassa mitattavalla tavalla.⁷² Joidenkin ekonomistien mielestä

⁶⁷ Nye 2011, xv.

⁶⁸ Nye 2011, 51.

⁶⁹ mt.

⁷⁰ Gilpin 1975, 24.

⁷¹ Nye 2011, 52.

⁷² Baldwin 1985, 30-31.

ei ole todennäköistä, että tällainen toiminta aiheuttaa taloudellista valtaa, sillä puhtaimmassa, täydellisen kilpailun vallitsemissa tilanteissa taloudelliseen vaihtoon ei liity politiikkaa.⁷³ Nyen mukaan emme voi kuitenkaan miettiä ainoastaan taloudellisen vaihdon totaalisia hyötyjä, vaan myös suhteellinen hyöty on huomioitava ja näin poliittiset valtiot ovatkin tehneet kautta aikain. Lisäksi, taloudellinen valta luo isomman ”piirakan” jaettavaksi, mutta relatiivinen valta määrittää sen, kuka saa isoimman kakun.⁷⁴

Joidenkin taloustieteilijöiden mukaan taloudellinen valta on taloudellista voimaa saavuttaa dominoiva tai kontrolloiva asema. Joidenkin mukaan taloudellinen valta on puolestaan esimerkiksi monopolilla tai monopsonilla eli markkinoiden ainoalla myyjällä tai ainoalla ostajalla. Valta on siis ei-valtiollisilla yrityksillä valtioiden sijaan.⁷⁵ On totta, että valtioilla on joskus vaikeuksia käyttää taloudellista valtaa, mutta se ei tarkoita sitä, että valtioilta täysin puuttuisi taloudellinen valta.

Taloudellisesta vallasta puhuttaessa ei voi sivuuttaa globaalin keskinäisriippuvuuden ja sitä myötä myös taloudellisen keskinäisriippuvuuden ja vallan välistä suhdetta. Keskinäisriippuvaisuudella kuvataan sitä, kuinka yhä useampaa ilmiötä on vaikea enää kuvailla yksiselitteisesti, koska on vaikea havaita ilmiöön vaikuttavia kaikkia muita ilmiöitä. Sen sijaan on parempi yrittää tutkia eri ilmiöiden välisiä riippuvuussuhteita.

Globaaliin keskinäisriippuvuuteen ja sen voimistumiseen liittyy kasvavia voimapolitiittisia jännitteitä kuin myös ennustamattomia käännteitä. Tällaiset voivat esimerkiksi liittyä sellaisiin asioihin kuten ilmastonmuutos, terrorismi, tapahtumat Venäjällä ja Yhdysvaltojen presidentinvaalit. Globaaliin keskinäisriippuvuuteen liittyy lisäksi myös talouspolitiittisia jännitteitä, kuten esimerkiksi öljyn hinta tai toisaalla tapahtuvan talouskriisin vaikutukset muualle. Esimerkkinä tästä voi mainita vaikkapa vuoden 2008 talouskriisin ja Lehman Brothersin kaatumisesta seuranneet kauaskantoiset vaikutukset.⁷⁶

Aina vuoden 1978 talouden reformeistaan lähtien Kiina on siirtynyt kohti markkinavetoisempaa taloutta ja kokenut jatkuvaa taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Kiinan bruttokansantuote on kasvanut vuosittain noin kymmenen prosenttia, ja vaikka kasvu on hidastunut, kyseessä on silti konkavisuudessaan historian suurin talouden kasvu, joka on nostanut 800 miljoonaa ihmistä ylös köyhyydestä. Suurimmalla populaatiollaan Kiina on toiseksi suurin talous ja pelaa vuosi vuodelta tärkeämpää ja vaikuttavampaa roolia kehitystaloudessa ja globaalissa taloudessa. Kasvusta huo-

⁷³ Knorr 1975, 80.

⁷⁴ Nye 2011, 53.

⁷⁵ Kay 24.3.2009.

⁷⁶ Nye 2011, 54-62.

limatta Kiina on yhä kehittyvä valtio, joka on luonnollisesti kohdannut myös haasteita, kuten kasvavaa epätasa-arvoa, voimistuvaa kaupungistumista sekä kestävään ympäristöön liittyviä ongelmia. Kiinalla on myös ongelmia väestöpyramidinsa kanssa, samoin kuin työvoiman liikkumisen hallitsemisessa. Koulutetut ihmiset pyrkivät kultaisen rannikon suuriin kaupunkeihin töihin ja tulo- sekä asukasluokerot maaseudun ja kaupunkien välillä kasvavat.⁷⁷ Haasteista huolimatta Kiina vaikuttaisi Jinpingin puheiden perusteella määrittelevän taloudellisen vallan samalla tavalla kuin Nyen shakkilautateoria.

3.1.3 Ylikansalliset suhteet ja pehmeä valta

Shakkilautateorian alin lauta on Joseph S. Nyen (2011) mukaan niin kutsuttu ylikansallisten suhteiden lauta. Tällä laudalla ei Nyen mukaan ole havaittavissa yksi- tai moninapaisuutta, vaan valta on laajasti hajaantunutta. Tämä johtuu siitä, että ylikansallisten suhteiden laudalla toimijat ensinnäkin ovat valtiollisten sijaan ei-valtiollisia ja niiden joukkoon lukeutuu esimerkiksi niin ylikansallisia multilateraaleja instituutioita kuin yksityisiä pankkeja, uskonnollisia liikkeitä, ammattiliittoja tai terroristiryhmittymiäkin. Lisäksi tällä laudalla toimijoina on myös erilaisia globaaleja haasteita, kuten esimerkiksi ilmastonmuutos, erilaiset pandemiat ja muut globaalit ongelmat. Tällaisten globaalien ongelmien ratkaiseminen ylittää valtioiden toimintakyvyn sekä valtiolliset rajat ja vaatii ylikansallista yhteistyötä, joten niillä on valtiollisiin toimijoihin nähden valtaa. Tällä pelilaudalla eivät siis päde ”normaalit” vallan pelisäännöt.

Joseph Nye ja Robert Keohane ovat määritelleet ylikansalliset suhteet kaikeksi sellaiseksi toiminnaksi, koalitioiksi, kontakteiksi ja vuorovaikutukseksi, joka ylittää kansalliset rajat ja jota eivät kontrolloi hallitusten keskeiset poliittiset elimet.⁷⁸ He kuitenkin myös tunnustavat ylikansallisten suhteiden ja kansainvälisten suhteiden joiltakin osin häilyvän rajan, ja lukevat ylikansallisiksi suhteiksi myös sellaisen ylikansallisen vuorovaikutuksen, joka voi sisältää valtiollisen toimijan, mutta ei ainoastaan valtiollisia toimijoita, ja jossa ei-valtiollisilla toimijolla on kaikkein merkittävien rooli.⁷⁹ Tätä Nye ja Keohane perustelevat sillä, että esimerkiksi valtion tavoite teknologisen strategian kehittämiseen kuulostaa hyvin valtiolliselta toiminnalta, mutta todennäköisesti vaatii ylikansallista toimintaa teknologisen tiedon ja osaamisen kerryttämiseksi. Samalla tavalla esimer-

⁷⁷ The World Bank (2019).

⁷⁸ Nye & Keohane 1971, 330.

⁷⁹ Nye & Keohane 1971, 332.

kiksi sodankäynti on valtiollista toimintaa, mutta edellyttää nykypäivänä teknologiaa, jonka kehittämisessä ylikansallinen toiminta on ollut merkittävässä roolissa.⁸⁰ Siksi ylikansallisten suhteiden määrittäminen sellaiseksi toiminnaksi, joka sisältää ainoastaan valtiollisten toimijoiden toimintaa ei anna tämän pelilaudan tapahtumista riittävän kattavaa kuvaa.

Ylikansallisia prosesseja tai globaaleja ongelmia ei voi hallita mikään valtio yksin, mutta ongelmia voi yrittää hallita tekemällä yhteistyötä muiden valtioiden, hallintojen ja toimijoiden kanssa. Tässä vaiheessa pehmeä valta astuukin kuvioon.⁸¹ Toimijoiden on kyettävä muodostamaan verkostoja, luomaan instituutioita ja saamaan muut liittymään yhteisiin ponnistuksiin. Ylikansallisiin suhteisiin liittyvää pehmeää valtaa voi toisella tavalla nimittää mielipiteisiin vaikuttamisen valtaksi.

Joseph S. Nyen käyttöön ottama termi ‘soft power’ tarkoittaa nimensä mukaisesti pehmeää valtaa tai kenties jopa pehmeää vaikuttamista. Toisin kuin kova valta eli esimerkiksi sotilaallinen voima ja muun muassa taloudelliseen valtaan liittyvät talouspakotteet tai kauppasota, pehmeä valta on eräänlaista suostuttelemista “pehmeämmin” keinoin. Pehmeällä voimalla pyritään muokkaamaan mielipiteitä muun muassa erilaisten kulttuurituotteiden tai koulutus- ja sosioekonomisen järjestelmän avulla, mutta siihen kuuluvat myös esimerkiksi poliittiset arvot ja ulkopoliittikka.⁸²

Kun kova valta saa muut valtiot tekemään, mitä itse haluat, Nyen sanoin “pehmeä valta saa ihmiset haluamaan sitä mitä itse haluat ilman voimaa tai pakottamista.” Pehmeä valta siis perustuu ideaaliseen ja kulttuurilliseen kiinnostavuuteen, jota tietoisesti tai tiedostamatta hyödynnetään kansainvälisissä suhteissa strategisten suunnitelmien tai tavoitteiden toteuttamiseen. Sellaisella valtiolla pehmeän vallan määrä on kasvavaa, jonka kulttuuri, arvot, toimintatavat tai muu vastaava koetaan legitiimeiksi ja tavoiteltaviksi. Pehmeällä voimalla halutaan vaikuttaa siihen, miten valtio mielletään muissa valtioissa ja kansainvälisissä suhteissa. Kiinnostavaan mielikuvaan auttavat esimerkiksi vetovoimaiset poliittiset arvot kuten demokratia ja ihmisoikeudet, kiinnostavat kulttuurituotteet ja sellainen rooli ulkopoliitikassa, joka edustaisi esimerkiksi auktoriteettia tai oikeudenmukaisuutta.

Pehmeää valtaa on vaikeampi mitata määrällisesti kuin sotilaallista tai taloudellista valtaa. Pehmeää valtaa tai voimaa on lisäksi kritisoitu siitä, että sillä on hajanaiset vaikutukset ympäröivässä maailmassa ja että sen avulla on vaikea saavuttaa tarkkoja tai tiettyjä lopputuloksia. Pehmeän vallan ujuttaminen valtion hallinnolliseen strategiaan onkin vaikeampaa kuin nopeasti voisi

⁸⁰ Nye & Keohane 1971, 332.

⁸¹ Nye 2011.

⁸² Yle 2017.

luulla. Ensinnäkin onnistuminen lopputulosten muodossa riippuu enemmän vaikuttamisen kohteesta kuin kovassa vallassa. Toinen ongelma liittyy siihen, että tuloksissa kestää usein kauan ja poliitikot ja kansalaiset ovat kärsimättömiä näkemään investointien tuloksia. Kolmanneksi, pehmeän vallan välineet eivät ole täysin valtioiden ja hallintojen kontrollissa. Vaikka hallitukset harjoittavat politiikkaa, arvot ja kulttuurit ovat sulautuneet kansalaisyhteiskuntaan. Pehmeä vaikuttaminen saattaa näyttäytyä vähemmän riskialttiina kuin taloudellinen tai sotilaallinen voima, mutta on usein vaikeaa käyttää, helppoa hävitä ja kallista muodostaa tai todentaa uudestaan.⁸³

Nyen mukaan menestyvä valtio tarvitseekin sekä kovan että pehmeän vallan muotoja eli kykyä pakottaa mutta myös kykyä vaikuttaa toisen valtion tavoitteisiin ja näkökulmiin pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi talouspakotteilla tai kauppasodalla on usein jokin selkeä päämäärä, mutta pehmeän voimankäytön spesifiä tavoitetta on vaikea tarkasti määrittää tai mahdollisia lopputuloksia ennustaa.⁸⁴

Kiinan näkemyksiä kansainvälisen järjestelmän muutoksesta ylikansallisten suhteiden pelilaudan näkökulmasta on haastavampi tutkia kuin vaikkapa taloudellisen vallan näkökulmasta, sillä vaikka Kiina pyrkii pehmeän vallan käyttämiseen, hallitus ('government') on toiminnassa useimmiten vähintään jollakin tavalla läsnä. Siksi Kiinan tapauksessa pehmeän vallan ja ylikansallisten suhteiden välinen suhde ei ole yhtä yksinkertainen ja selkeä. Presidentti Xi Jinping on ajanut Kiinan uutta mallia, joka on vastuullinen, sitoutunut rauhalliseen kehitykseen ja humanitääriseen toimintaan sekä haluaa suojella kansainvälistä oikeutta. Xi Jinping on huomannut pehmeän vallan kehittämisen tärkeänä työkaluna modernissa ja globaalissa maailmassa. Pehmeä valta kuitenkin tarvitsee strategian, ja yksi esimerkki tällaisesta on Belt and Road Initiative.⁸⁵ Kiina ja muut valtiot eli näin ollen valtiolliset toimijat ovat merkittävästi läsnä Belt and Road Initiativessa. Vaikuttaisikin siltä, että pehmeän valta on tällä hetkellä merkittävä osa Kiinan valtiollista strategiaa⁸⁶, vaikka pehmeän vallan tulisi vapaammin kummata muualta kuin valtiollisista ja hallituksen toiminnasta, projekteista ja toimenpiteistä. Xi Jinping esimerkiksi vain hyvin harvoin puhuu sellaisesta ylikansallisesta toiminnasta, joka ei kattaisi jotakin valtiollista toimijaa todella merkittävässä roolissa. Usein Kiina korostaa esimerkiksi ylikansallisten ongelmien ratkaisemisessa valtioiden tärkeää roolia, minkä vuoksi on hankalampaa analysoida sitä, mitä Kiina on ylikansallisten suhteiden muutoksesta oikeasti mieltä.

⁸³ Nye 2011, 83.

⁸⁴ Nye 2011, 81-109.

⁸⁵ Boboc 5.6.2017.

⁸⁶ Barker 18.11.2017.

4. TUTKIELMAN TOTEUTUS

Tässä tutkielmassa tutkin, miten Kiinan presidentti Xi Jinpingin puheet edustavat maan näkemyksiä kansainvälisen järjestelmän muutoksesta. Muutosta pyrin tutkimaan Joseph Nyen shakkilaudateorian luoman viitekehyksen avulla. Oletan siis, että näkemykset muutoksesta vaihtelevat erilaisilla aihealueilla ja muutostrendit ovat erilaisia esimerkiksi taloudellisen vallan shakkilaudalla kuin sotilaallisen vallan shakkilaudalla. Tutkimukseni menetelmänä toimii laadullinen teoriasidonnainen sisällönanalyysi.

Puheet ovat yksi sisällönanalyysin yleisistä tutkimuskohteista. Tässä tutkielmassa tutkin melkoisen laajaa joukkoa Xi Jinpingin erilaisissa ulkopoliittisissa tapaamisissa ja tapahtumissa pitämiä puheita yhteensä viiden vuoden ajalta. Sisällönanalyysissä etsin puheista sellaista sisältöä, jossa havaitsen kansainvälisen järjestelmän muutokseen viittaavaa sisältöä.

4.1 Aineisto

Tämän tutkielman aineistona toimivat Kiinan ulkoministeriön sivuilta⁸⁷ löytyvät presidentti Xi Jinpingin viralliset puheet vuosien 2014 ja 2019 väliltä. Puheet ovat sivustolla englanniksi, joten olen siis käyttänyt tässä tutkielmassa valmiiksi käännettyä aineistoa. Tämä tulee tiedostaa tutkielman lopputuloksia kriittisesti tarkasteltaessa.

Xi Jinpingistä tuli Kiinan presidentti vuonna 2013, joten en halunnut tutkia puheita vielä vuodelta 2013. Mielestäni on mielekkäämpää aloittaa analysoiminen vasta seuraavan vuoden puheista. Rajasin aineistoni alkamaan vuoden 2014 puheista, koska silloin Xi Jinping oli ehtinyt olla Kiinan presidenttinä lähes vuoden ja kenties hänen vaikutuksensa jollakin tavalla jo näkyvissä. Toisaalta myös Kiinan ulkopolitiikka on ollut viimeistään vuodesta 2014 saakka aktiivisempaa.⁸⁸ Esimerkiksi vuonna 2014 päätettiin perustaa BRICS-maiden yhteinen kehityspankki New Development Bank, joka edustaa ensimmäistä institutionalisoitunutta BRICS-maiden yhteistyöhön pohjautuvaa hallintamekanismia.⁸⁹

Viimeinen aineistoni puhe on marraskuulta 2019. Aineistoa voisi kerätä jatkuvasti ja vielä tulevilta vuosiltakin, mutta koska aineisto on johonkin rajattava, päätin asettaa takarajan viime marraskuuhun, koska uudempia puheita ei analyysin alkuvaiheessa vielä ollut. Aineistoni on siis

⁸⁷ Ks. <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/>.

⁸⁸ Ks. esim. Weissmann 2015, 163.

⁸⁹ Uuden Kehityspankin perustamispäätös 15.7.2014, saatavilla <<http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-bank.html>>.

laaja, koska halusin materiaalin sisältävän eri maille, kohdeyleisöille ja foorumeille esitettyä aineistoa. Halusin siis mahdollisimman kattavan otteen erilaisissa tilanteissa ja ajankohdissa ja eri vuosina esitettyjä puheita. En täten ole rajannut aineistoa niin, että kaikki puheet olisi kohdistettu esimerkiksi vain muille Aasian valtioille tai ainoastaan länsimaille tai ainoastaan muille nouseville valtioille. Jinpingin puheiden sisällöt vaikuttavat kohdistetuilta niiden foorumista tai yleisöstä riippuen. Esimerkiksi turvallisuuteen liittyvissä konferensseissa Jinpingin puheen sisältö koskee suurimmalta osin turvallisuutta ja maanpuolustusta, kun taas esimerkiksi G20-maiden huippukokouksessa aiheet liittyvät enemmän talouteen. Tämä on tutkielmani kannalta tärkeää, sillä haluan löytää muutosta koskevia ja siitä todistavia näkemyksiä kaikilta kolmelta teoreettisen viitekehysten osoittamilta ulottuvuuksilta: taloudellisen vallan, sotilaallisen vallan ja ylikansallisen vallan osa-alueilta.

En ole löytänyt vastaavaa tai vastaavan kaltaisella aineistolla tehtyä tutkielmaa, jossa tutkittaisiin juuri Kiinan kansainvälisen järjestelmän muutoksia koskevia näkemyksiä. Senkin vuoksi halusin aineiston olevan kattava. Vuosien 2014-2019 välillä maailmanpolitiikassa on tapahtunut valtavasti. Esimerkiksi BRICS-maiden yhteistyö on syventynyt ja BRICS-maiden huippukokouksia on ollut useita, keskustelu ilmastonmuutoksen ja globaalien ilmastotoimien ympärillä on yltenyt ja esimerkiksi vuonna 2015 Pariisin ilmastokokouksessa saavutettiin historiallinen ylikansallinen sopimus ilmastotoimiin sitoutumisesta. Yhdysvaltojen presidentti on vaihtunut Barack Obamasta Donald Trumpiksi, Kiinan ja Yhdysvaltojen välillä käydään tällä hetkellä kauppasotaa, kansainvälisiä konflikteja on syntynyt, jatkunut ja loppunut ja niin edelleen. Tämänkin vuoksi päätin pitää aineiston rajauksen laajana. Toisaalta taas aineistoa läpikäydessä törmäsin nopeasti sellaiseen seikkaan, että myös esimerkiksi Kiinan pääministeri Li Keqiangin tai ulkoministerien Wang Yin ja Yang Jiechin puheita olisi ollut mielenkiintoista ja kenties relevanttiakin tutkia kattavamman analyysin aikaansaamiseksi. Toisaalta rajausta oli pakko asettaa yhteen henkilöön tutkielman koko huomioiden.

Koska aineiston eli puheiden kohdeyleisöissä, sisällöissä ja esittämispaikoissa on varianssia, tuon analyysissä esiin sen, missä kukin lainaus tai puheen pätkä on esitetty.

4.2 Teoriasidonnainen sisällönanalyysi

Tutkielmani tieteellinen menetelmä on laadullinen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on tieteellinen perusmenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä erityyppisiä tutkimuksia ja se voidaan käsittää niin metodina,

kuin löyhänä teoreettisena viitekehyksenäkin.⁹⁰ Menettelytapana sisällönanalyysilla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja, kuten esimerkiksi kirjoja, artikkeleita, puheita, haastatteluita tai kirjoitettuja, systemaattisesti ja objektiivisesti. Tässä tutkimuksessa dokumentit ovat presidentin puheita. Sisällönanalyysimenetelmällä pyritään saattamaan tutkittavan ilmiön kuvaus tiivistettyyn ja yleiseen muotoon.⁹¹ Tutkielmassani pyrin tiivistämään Xi Jinpingin puheiden sisällöistä tiiviiseen muotoon Kiinan näkemykset kansainvälisen järjestelmän muutoksesta. Sisällönanalyysi eroaa diskurssianalyysistä siten, että sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä, kun taas diskurssianalyysissä arvioidaan, miten näitä merkityksiä tekstissä tuotetaan. Tutkielman vaiheiden edetessä havaitsin, että Xi Jinpingin puheiden analysointi diskurssianalyysin avulla olisi ollut myös erittäin mielekästä, sillä sisältöjä eritellessäni huomasin toistuvia lauserakenteita, tehokkeita ja retoriikkaa. Koen silti, että tutkimuskysymykseeni vastaamiseen maistuvammat eväät antaa sisällönanalyysi eli puheiden sisällön ja merkitysten tutkiminen.

Bernard Berelson määritteli vuonna 1952, että sisällön erittely tarkoittaa ”kommunikaation ilmiösisällön objektiivista, systemaattista ja määrällistä kuvailua varten soveltuvaa tutkimustekniikkaa”.⁹² Kommunikaatioprosessissa ”kuka sanoo mitä, kenelle, miten ja millaisilla vaikutuksilla”, kommunikaation sisältö on prosessin ”mitä”.⁹³ Sisällönanalyysi tähtää sisällön kvantitatiiviseen luokitteluun sisällön hypoteesin kannalta relevantin datan perusteella muodostuneisiin kategorioihin.⁹⁴ Samalla tavalla myös Grönfors (1982) puhui sisällönanalyysistä menetelmänä kvantifioida aineistoa. Tuomen ja Sarajärven mukaan dokumenttien kvantitatiivisella analyysillä, jossa määrällisesti kuvataan dokumentin tai tekstin sisältöä, tarkoitetaan tarkemmin sanottuna sisällön erittelyä, kun taas laadullisella sisällönanalyysillä tarkoitetaan sanallista tekstin sisällön kuvailua.⁹⁵

Yksinkertaisimmillaan laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisen voi kuvailla tutkija Timo Laineen esittämän mallin mukaisesti. Sen mukaan ensimmäiseksi on tehtävä vahva päätös siitä, mikä valitussa aineistossa kiinnostaa. Toiseksi on aineisto käytävä läpi ja merkittävät ne asiat, jotka sisältyvät tutkijan kiinnostukseen. Kaikki muu jää pois tutkimuksesta. Merkityt asiat tulee kerätä yhteen ja erottaa muusta aineistosta. Sen jälkeen aineisto pirstotaan pieniin osiin, käsitteel-

⁹⁰ Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.

⁹¹ Kyngäs & Vanhanen 1999, 3–12.

⁹² Berelson 1952, 14–18.

⁹³ Berelson 1952, 14.

⁹⁴ Kaplan & Goldsen 1943, 1.

⁹⁵ 2002, 107–108.

listetään, luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Lopuksi se järjestetään uudelleen uudelleenlaiseksi kokonaisuudeksi ja kirjoitetaan yhteenveto.⁹⁶ Tässä tutkielmassa käytän laadullista sisällönanalyysiä, koska koin sen tutkimuskysymyksen kannalta paremmaksi, selkeämmäksi ja relevantimmaksi tavaksi tutkia aineistoa kuin määrällinen sisällönanalyysi

Eskolan⁹⁷ mukaan sisällönanalyysi voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Tällöin analyysiyksiköt eivät ole etukäteen harkittuja. Aineistolähtöisessä analyysissä aikaisemmilla tiedoilla, teorioilla tai havainnoilla tutkittavasta ilmiöstä ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin loppupäätelmien tai toteutuksen kanssa. Teorialähtöisellä sisällönanalyysillä puolestaan tarkoitetaan sellaista analyysitapaa, joka perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Analyysia siis ohjaa jokin valmis malli ja tutkimus saattaa tähdätä kyseisen mallin tai teorian testaamiseen uudessa kontekstissa. Teorialähtöistä analyysitapaa voidaan kutsua myös nimellä deduktiivinen analyysi.⁹⁸

Teoriasidonnaisessa analyysissä, jolla tämä tutkimus toteutetaan, on puolestaan analyysitapa, jossa aineiston analyysi kytkeytyy teoriaan, mutta ei suoraan perustu siihen. Aineistosta tehdyille löydöksille etsitäänkin tukea, selityksiä tai vahvistusta teoriasta, joka tässä tutkimuksessa on Joseph Nyen shakkilautateoria. Teoria on antanut minulle raamit, joiden sisälle etsin aineistosta sisältöä ja vastavuoroisesti sitten etsin löydöksille tukea ja selityksiä jälleen teoriasta. En siis testaa Nyen teorian paikkansapitävyyttä, vaan pyrin analysoimaan tekstejä Nyen shakkilautateorian avulla ja vastaamaan kysymykseen; miten Kiina kokee kansainvälisen järjestelmän muuttuneen?⁹⁹ Tutkimuksen lähtöajatuksena on siis, että tulevien havaintojeni teko perustuu johonkin johtoajatukseseen tai aiempiin käsityksiin ja havaintoihin.¹⁰⁰ Tässä tapauksessa tuo johtoajatukseni on muuttunut kansainvälinen järjestelmä, Kiinan aseman nousu ja teoreettinen lähtökohta vallan siirtymisestä, jota voi havainnollistaa kolmiulotteisella shakkilaudalla.

4.3 Tutkimuksen vaiheet

Olen toteuttanut tämän tutkimuksen siten, että olen käynyt kaikki Xi Jinpingin vuosien 2014-2019 välillä pitämät puheet, jotka löytyvät Kiinan ulkoministeriön sivuilta käännettyinä. Olen etsinyt puheista Nyen shakkilautateorian esittämien kolmen pelilaudan aiheisiin liittyviä muutosta ilmen-

⁹⁶ Tuomi & Sarajärvi 2002, 94.

⁹⁷ Eskola 2001.

⁹⁸ Tuomi & Sarajärvi 2002, 95-99.

⁹⁹ Eskola 2001.

¹⁰⁰ Grönfors 1982, 33-37.

täviä sanoja, lauseita ja sisältöjä. Olen siis etsinyt puheista kaikenlaista sisältöä, joka liittyy kansainvälisen järjestelmän muutokseen taloudellisesta, sotilaallisesta tai ylikansallisesta näkökulmasta.

Käytyäni kaikki puheet läpi, olen koonnut yhteen kaikki puheet, joista haluamaani sisältöä löytyy ja niistä edelleen ne kohdat ja sisällöt, joissa muutoksesta puhutaan. Sen jälkeen olen kasannut kaikki taloudellisen vallan pelilaudalle kuuluvat muutokseen viittaavat ilmaukset ja puheiden kohdat yhteen. Samalla tavalla olen yhdistänyt myös kaikki sotilaallisen vallan pelilaudalla ja ylikansallisen vallan pelilaudalle kuuluvat muutokseen viittaavat ilmaukset yhteen. Tämän jälkeen olen käynyt taloudellisen, sotilaallisen ja ylikansallisen pelilaudan sisällöt vuorotellen läpi ja etsinyt joukosta toistuvia trendejä, ilmaisuja, havaintoja, lauseita, sanoja ja esimerkkejä, jotta voisin muodostaa Xi Jinpingin puheista Kiinan näkemyksiä ilmentäviä tiivistettyjä havaintoja.

Löydökseni olen jakanut alalukuihin niin, että yksi käsittelee puheiden sotilaallisen vallan muutosta käsitteleviä sisältöjä, yksi taloudellisen vallan muutosta käsitteleviä sisältöjä ja kolmas ylikansallisten suhteiden muutosta käsitteleviä sisältöjä. Lopuksi esittelen tiivistetysti jokaisesta tasosta sen keskeiset johtopäätökset perusteluineen.

5. ANALYYSI

Empiirisen tutkimusaineiston eli Xi Jinpingin puheiden valossa Kiina kokee kansainvälisessä järjestelmässä tapahtuneen muutoksia. Näiden havaintojen esittämistavat toistuvat hyvin samankaltaisina läpi tutkimieni puheiden. Hyvin yleisiä termejä, joilla Jinping ilmaisee muutokseen liittyviä trendejä, ovat termit 'rauha', 'kehitys' (development) sekä 'win-win yhteistyö' (win-win cooperation). Näistä jokainen esiintyy jokaisessa Xi Jinpingin puheessa useita kertoja, mutta erityisesti viimeisen läsnäolo on hämmästyttävän huomattavaa. Esimerkiksi 28. huhtikuuta 2016 CICA:n ulkoministerien viidennessä tapaamisessa pitämässään puheessa Jinping lausuu seuraavasti:

Nykypäivän maailma elää historiallisten muutosten aikoja. Rauha, kehitys ja win-win yhteistyö edustavat aikamme pysäyttämättömiä trendejä. [...] Aasiassa on hallussaan harvinaisen tärkeä asema maailman rauhan ja kehityksen edistäjänä. [...] Maailman johtajana taloudellisessa kehityksessä, Aasia nauttii eloisasta alueellisesta yhteistyöstä, integraatiosta sekä nousevasta strategisesta statuksesta globaalissa kehityksen maisemassa. (Käännös minun.)

The world today is experiencing historic changes like never before. Peace, development and win-win cooperation represent an unstoppable trend of our time. [...] Asia holds a uniquely important position in the pursuit of world peace and development. [...] As a world leader in economic development, Asia enjoys vibrant regional cooperation and integration and rising strategic status in the global development landscape. (Xi Jinping 28.4.2016)

Kiina kokee kansainvälisen järjestelmän peruspilareiksi tulleen rauhan, kehityksen sekä win-win yhteistyön muutoksena niin kutsutulle nollasummapelille kansainvälisissä suhteissa. Erittäin itsevarmoja lauseita ovat maininnat Aasian johtavasta roolista niin maailman rauhan ja kehityksen edistäjänä kuin taloudellisessa kehityksessäkin.

Jinpingin puheissa jatkuvasti toistuvia termejä ovat myös 'perusteellinen muutos' (profound change) sekä 'moninapaisuus'. 7. kesäkuuta 2016 Xi Jinping puhui Yhdysvaltojen ja Kiinan suhteita koskevassa tapahtumassa seuraavalla tavalla:

Elämme nyt jatkuvan kehityksen ja muutoksen maailmassa. Siirtyminen kohti moninapaisuutta, globalisaation kasvava trendi sekä informaatioteknologioiden nopea kehittyminen, erilaisten haasteiden samalla lisääntyessä, on tuonut ihmisiä lähemmäksi toisiaan kuin koskaan aiemmin. (Käännös minun.)

We now live in a world of rapid development and changes. The move toward multi-polarity, the increasing trend of globalization, and the quick application of information technologies have all been accompanied by growing challenges of various sorts, and have brought countries even closer than ever before. (Xi Jinping 7.6.2016.)

Xi Jinpingin puheiden perusteella Kiina uskoo vallan muuttuneen tai olevan siirtymässä kohti moninapaisuutta. Hän myös useissa puheissa huomioi teknologian kehityksen ja kasvavan globalisaation trendin, jotka lähentävät ihmisiä. Xi Jinping aivan avoimesti puhuu Kiinasta ja Yhdysvalloista kahtena tärkeimpänä valtiona ja kuuluttaa näin tärkeiden valtioiden vastuuta siitä, mihin koko maailma tai kansainvälinen järjestys liikkuvat. Kiina tosin vielä tekee selkeän erottelun siinä, kuinka Yhdysvallat on suurin kehittyneet ja Kiina suurin kehittyvä valtio. Termi 'moninapaisuus' on toistunut Xi Jinpingin puheissa lähes koko hänen valtakautensa ajan. Esimerkiksi 26. maaliskuuta vuonna 2014 Ranskassa pitämässään puheessa Jinping puhui moninapaisuudesta seuraavilla tavoilla:

Heillä (Kiina ja Ranska) on hartioillaan historiallinen tehtävä rauhan ylläpitämisessä ja kehityksen edistämässä. Heillä on kyvykkyyttä, viisautta ja oma-aloitteisuutta kehittää maailman moninapaisuutta ja demokratiaa kansainvälisissä suhteissa. [...] Me molemmat (Kiina ja Ranska) puolustamme multilateralismia, moninapaisuutta ja demokratiaa kansainvälisissä suhteissa.

China and France have on their shoulders the historical mission of upholding world peace and promoting common development. They have the capability and wisdom to make good proposals and good initiatives to advance world multi-polarity and democracy in international relations. [...] We both champion multilateralism, multi-polarity and democracy in international relations. (Xi Jinping 26.6.2014.)

Sen sijaan, että Xi Jinping puhuisi moninapaisuuteen pyrkimisestä tai tahtotilasta purkaa jokin voimassa oleva vallan tasapainotila, hän puhuu moninapaisuudesta olemassa olevana ilmiönä. Näihin viittaavat esimerkiksi termit 'kehittää' ja 'puolustaa', jotka ymmärrykseni mukaan molemmat vaativat kohteekseen jonkin olemassa olevan asian.

Ja edelleen, vuonna 2017 The Belt and Road Forum for International Cooperation -tilaisuuden avajaispuheessa Xi Jinping aloittaa puheensa tuttuun tapaan:

Historiallisesta perspektiivistä katsottuna ihmiskunta on saavuttanut suuren edistyksen, suuren muodonmuutoksen (great transformation) ja perusteellisten muutosten aikakauden. Tässä moninapaistuneessa, taloudellisesti globalisoituneessa, digitalisoituneessa ja kulttuurisesti diversifioituneessa maailmassa rauhan ja kehityksen trendit vahvistuvat [...] Emme ole koskaan nähneet yhtä tiivistä valtioiden välistä kytkeytyneisyyttä kuin tänä päivänä. (Käännös minun.)

From the historical perspective, humankind has reached an age of great progress, great transformation and profound changes. In this increasingly multi-polar, economically globalized, digitized and culturally diversified world, the trend toward peace and development becomes stronger. [...] Never have we seen such close interdependence among countries as today. (Xi Jinping 14.5.2017.)

Moninapaisuus on jälleen rinnakkain taloudellisen globalisaation ja digitalisaation rinnalla. Samaan aikaan Jinping puheesta toiseen huomioi valtioiden välistä kytkeytyneisyyttä: sitä, kuinka

jonkin toimijan toimet vaikuttavat muihin toimijoihin ja kuinka toisten toimijoiden tekemiä asioita punnitaan omissa valinnoissa. Seuraavaksi jaottelen Kiinan näkemyksiä Xi Jinpingin puheiden perusteella Nyen shakkilautateorian mukaisilla pelilaudoilla.

5.1 Muutos sotilaallisen vallan shakkilaudalla

Xi Jinpingin puheiden sisällöt riippuvat kontekstista, paikasta, ajasta ja kuulijoista, joille ne on esitetty. Senpä vuoksi sotilaallisen vallan muutokseen viittaavia sanoja, termejä tai lauseita ei löydy vaikkapa puheista, joita Xi Jinping on pitänyt G20-tapaamisissa tai erilaisissa talousfoorumien tapaamisissa. Xi Jinping ei kuitenkaan ole ottanut puheissaan kantaa siihen, missä tai millä maalla on kaikkein eniten sotilaallista valtaa eikä puhu esimerkiksi Yhdysvalloista sotilaallisena hegemoniana. Itse asiassa Xi Jinping ei puhu sotilaallisesta vallasta tai voimasta lainkaan. Tämän johdosta muutoksen tutkiminen sotilaallisen vallan pelilaudalla on hieman haastavaa. Ensimmäinen johtopäätös onkin, että Kiina määrittelee eri tavalla sen, minkä Nye määrittelee sotilaalliseksi vallaksi. Kiina kokee, että kansainvälisessä järjestelmässä on tapahtunut muutosta esimerkiksi uusien turvallisuussuhkien ja lisääntyneen turvallisuusyhteistyön muodossa, mutta ei puhu sotilaallisesta voimasta, sen yksinapaisuudesta tai Yhdysvaltojen hegemoniasta mitään. Sen sijaan vaikuttaisi, että Kiinalle sotilaallinen valta tarkoittanee erilaisia asioita kuin vaikkapa Nyelle tai realismiteoreetikoille. Tulkitsen, että Kiina kokee kansainvälisen järjestelmän muuttuneen tällä pelilaudan aihealueella erilaisten turvallisuussuhkien lisääntymisellä, Kiinan oman globaalien turvallisuuspoliittisen aktiivisuuden lisääntymisellä ja yhteistyön lisääntyneellä merkityksellä ja tarpeella. Presidentti Xi Jinpingin puheiden perusteella ei voi kuitenkaan mitään sellaista päätellä, että Kiina kokisi tämän pelilaudan olevan Yhdysvaltojen hallitsema. Kiinalle tämä vallan ulottuvuus vaikuttaisi olevan moninapaisempaa ja perustuvan turvallisuuteen, yhteistyöhön ja kykyyn edistää rauhaa.

Erilaisista turvallisuussuhkista Kiina puhuu monilla eri tavoin ja monissa erilaisissa yhteyksissä. Esimerkiksi marraskuussa vuonna 2019 BRICS-maiden johtajien tapaamisessa Brasiliassa Xi Jinping sanoi:

Juuri tälläkin hetkellä jännitteet kasvavat alueellisissa turvallisuuskysymyksissä, uusia kuumia kysymyksiä nousee jatkuvasti ja sekä perinteiset että ei-perinteiset turvallisuushaasteet ovat kietoutuneet yhteen. (Käännös minun.)

As we speak, tensions continue in regional security situations; hotspot issues keep emerging; traditional and non-traditional security threats are interwoven. (Xi Jinping 14.11.2019.)

Uusien turvallisuussuhkien olemassaolosta Jinping puhuu paljon. Sen lisäksi hän korostaa ratkaisujen tarvetta ja tärkeyttä. Tämä on linjassa tutkijoidenkin havaintojen kanssa uusien turvallisuussuhkien lisääntymisestä. Kesäkuussa 2019 Xi Jinping puhui seuraavasti:

Meidän täytyy löytää kunnollisia ratkaisuja perinteisiin ja ei-perinteisiin turvallisuushiin ja erityisesti puuttua välittömästi terrorismiin sen kaikissa muodoissaan. (Käännös minun.)

We must find proper solutions to traditional and non-traditional security issues and, in particular, deal firmly with terrorism in all its forms. (Xi Jinping 15.6.2019.)

Samassa puheessa myöhemmin X Jinping esitti Kiinan olevan aktiivinen toimija, mitä tulee turvallisuuteen ja sotilaallisuuteen:

Kiina on osallistunut useiden erilaisten turvallisuus- ja kehitysjärjestöjen perustamiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi CICA, SCO, [...] The South Asian Association for Regional Cooperation, The League of Arab states sekä muut organisaatiot, joissa Kiina on ollut aktiivinen toimija ja täten ollut mukana edistämässä Aasian vakautta ja kukoistusta. [...] vastuullisena päävaltiona globaalissa yhteisössä Kiina haluaa rakentaa rauhaa, ottaa osaa kehitykseen ja ylläpitää järjestystä maailmassa. (Käännös minun.)

China has participated in the establishment of such multilateral security and development mechanisms as CICA, the Shanghai Cooperation Organization, [...] the South Asian Association for Regional Cooperation, the League of Arab States and other organizations in playing their active roles, thus making an important contribution to stability and prosperity in Asia. As a responsible major country in the global community, China will continue to build peace, contribute to development and uphold order in the world. (Xi Jinping 15.6.2019.)

Toisena tärkeimpänä muutoksena tällä ulottuvuudella onkin Kiinan valtion oma tarve korostaa sen lisääntyneen aktiivista toimijuuttaan ja painavampaa roolia. Sitä, että 2000-luvulla Kiina on tärkeämpi toimija Aasian tai koko maailman yhteisen turvallisuuden ylläpitäjänä kuin se oli vaikkapa 1970-luvulla. Kiina haluaa tuoda esille asioita, joita se on tehnyt viimeisten vuosien aikana rauhan ja kehityksen edistämiseksi. Tämän tulkitsen maan uskona sen oman roolin ja merkityksen nousuun.

Kolmanneksi muutoksen teemaksi erittelen yhteistyön merkityksen kasvun. X Jinping puhuu yhteistyöstä jokaisessa puheessa. Esimerkiksi 28. huhtikuuta 2016 Xi Jinping lausui:

Toisaalta, joitakin maanosamme alueita vaivaavat edelleen turbulenssi ja perinteisten turvallisuusuhkien aiheuttamat konfliktit samaan aikaan kun terrorismi ja muut ei-perinteiset turvallisuusuhat edustavat nousevia turvallisuusuhkia Aasiassa. Tilanne vaatii aiempaa läheisempää alueellista turvallisuusyhteistyötä. (Käännös minun.)

On the other hand, some parts of our continent are still plagued by turbulence and conflicts caused by traditional security challenges while terrorism and other non-traditional security threats are posing rising dangers to Asia. The situation cries out for ever closer regional security cooperation. (Xi Jinping 28.4.2016.)

Kiina haluaa olla ja kokee olevansa tärkeässä roolissa turvallisuuteen liittyvän yhteistyön osallistujana, edistäjänä ja puolestapuhujana. Kiina myös korostaa rooliaan rauhan kannattajana, joka periaatteessa sopii joidenkin tutkijoiden esittämiin pohdintoihin siitä, voiko Kiinan nousu olla rauhanomainen. Samaan aikaan Kiinan konkreettiset teot eivät aina näyttäytyä rauhanomaisessa

valossa. Tästä esimerkkejä ovat vaikkapa jännitteet Etelä-Kiinan merellä ja Hongkongissa sekä kauppasota Yhdysvaltojen kanssa.

Vuonna 2014 ydinvoimaturvallisuustapaamisessa Haagissa 24. maaliskuuta Xi Jinping puhui Kiinasta aktiivisena yhteistyön puolestapuhujana ydinvoimaturvallisuudessa:

Meidän tulee vaalia rauhallista ja vakaata kansainvälistä ympäristöä, rohkaista valtioita harmonisiin ja ystävällisiin suhteisiin [...] Ainoa tapa taklata ydinvoimaterrorismin juurisyyt ja leviäminen, ja saavuttaa pysyvä turvallisuus sekä ydinvoiman kehittäminen [...] Kiina on aktiivisesti puolustanut kansainvälistä yhteistyötä ydinvoimaturvallisuudessa, [...] Me aiomme työskennellä muiden valtioiden kanssa kansainvälisen ydinvoimaturvallisuusjärjestelmän rakentamiseksi, johon kuuluu myös win-win yhteistyötä... [...] Kiina pysyy sitoutuneena alueelliseen ja globaaliin rauhaan sekä vakauteen. Me jatkamme rauhallisen kehityksen ja win-win yhteistyön tekemistä, käsittelemme eroavaisuuksia ja erimielisyyksiä rauhallisen dialogin ja ystävällisen konsultaation keinoin ja työskentelemme muiden valtioiden kanssa poistaaksemme ydinvoimaterrorismin leviämisen ja perimmäiset syyt. (Käännös minun.)

We need to foster a peaceful and stable international environment, encourage harmonious and friendly relations between countries, [...] this is the only way to tackle the root causes of nuclear terrorism and nuclear proliferation, and to achieve lasting security and development of nuclear power. [...] China has actively promoted international cooperation on nuclear security. [...] We will work with other countries to build an international nuclear security system featuring fairness and win-win cooperation. [...] China will stay firmly committed to upholding regional and global peace and stability. We will continue to pursue peaceful development and win-win cooperation, handle differences and disputes through equal-footed dialogue and friendly consultations, and work with all other countries to remove the root causes of nuclear terrorism and nuclear proliferation. (Xi Jinping 24.3.2014.)

Xi Jinping ei puhu ulkopoliittisissa ja diplomaattisissa puheissaan lainkaan Kiinan sotilaallisista resursseista tai sotilaallisten resurssiensa parantumisesta, lisääntymisestä tai kehittymisestä eikä siitä, miksi maanpuolustuksen budjettia on nostettu. Kiinan maanpuolustusta on uudistettu jo 1980-luvulta saakka vastaamaan modernin sodankäynnin tarpeisiin ja alueidensa puolustamiseen. Toisaalta taas Kiina on myös osoittanut huomattavasti aktiivisempaa toimijuutta ja läsnäoloa rauhanturvaprosesseissa. Nämä kaikki tukevat arvioita siitä, että Kiina hakee rohkeampaa ja aktiivisempaa ulkopoliittista strategiaa, joka haluaa asettaa ja saavuttaa omia tavoitteitaan eikä ainoastaan seurata passiivisena tapahtumia”.¹⁰¹ Kun Kiinan kokoinen ja painoarvoinen valtio tekee tällaisen strategisen ja toiminnallisen muutoksen, sillä on vaikutuksia myös kansainväliseen järjestelmään erilaisten muutosten muodossa ja Kiina tiedostaa roolinsa näiden muutosten yhtenä aiheuttajana, mutta näyttäisi siltä, ettei halua tuoda rooliaan tässä muodossa esiin.

¹⁰¹ Puranen 2016, 1.

5.2 Taloudellisen vallan muutos

Taloudellisen vallan muutokseen liittyvää sisältöä Jinpingin puheista löytyy Nyen shakkilautateorian ulottuvuuksista kaikkein eniten. Se on kyseisen teorian valossa mielestäni jopa odotettavaa, koska juuri tällä kyseisellä pelilaudalla vallan sanotaan olevan jakautunut moninapaisesti ja Kiinan olevan yksi sellaisista toimijoista, joille valtaa on jakautunut.

Ensimmäinen tapa, jolla Xi Jinpingin puheista voi havaita näkemyksiä kansainvälisen järjestelmän muutokseen taloudellisen vallan ulottuvuudella, on se, miten painokkaasti Jinping lähes jokaisessa puheessaan alleviivaa Kiinan talouden kasvua tai sitä, että maa on nykyään maailman toiseksi suurin talous. Taloudellisen vallan pelilaudan ensimmäinen muutos Kiinan näkemyksien mukaan on Kiinan taloudellinen nousu maailman suurimpien joukkoon.

18. marraskuuta 2015 Xi Jinping linjasi puheessaan, että:

Maailman toiseksi suurimpana taloutena Kiinan talous on hyvin paljon kansainvälisessä valokeilassa. (Käännös minun.)

As the world's second largest economy, China's economy is very much in the international spotlight. (Jinping 18.11.2015)

Näen ilmaisun voimakkaana ja tiedostavana, Kiina tunnistaa tilanteensa maailman toiseksi suurimpana taloutena. Se on muutos, siis tilanne, jota ei ole aina ollut. Vastaava ilmaisu sekä Kiinan tituleeraaminen maailman suurimmaksi kehittyväksi valtioksi toistuvat lähes jokaisessa Xi Jinpingin puheessa joissakin muodoissa.

Esimerkiksi Brygessä huhtikuussa 2014 pitämässään puheessaan Jinping sanoi, että:

Kiina on maailman suurin kehittyvä valtio. Kiina on saavuttanut historiallista edistystä kehityksessään. Se on nyt maailman toiseksi suurin talous maailmassa. Se on saavuttanut vuosikymmenissä sen, joka vei kehittyneiltä valtioilta vuosisatoja. (Käännös minun.)

China is the world's biggest developing country. China has made historic progress in development. It is now the second largest economy in the world. It has achieved in several decades what took developed countries several centuries to achieve. (Jinping 1.4.2014)

Jinpingin puheissa toistuvat myös maininnat nimenomaan Kiinan talouskasvusta tai sen nopeudesta. Kiina pitää talouttaan maailmantalouden tärkeänä moottorina. Lisäksi Kiina on ilmaissut useilla tavoilla ottavansa suurempaa roolia ja toimivansa aktiivisemmin maailmantalouden toimintaympäristössä. Esimerkiksi vuonna 2014 se lupasi tulevaisuudessa ottavansa vieläkin suurempaa roolia maailmantaloudessa viitaten isännöimäänsä G20-kokoontumiseen vuonna 2016:

Vuoden 2016 G20-kokouksen isäntänä Kiina on valmis tekemään yhä enemmän maailman talouskasvun eteen ja näyttämään suuremmissa roolissa sen ajamisessa. (Käännös minun.)

As the host of the G20 summit in 2016, China is ready to make even greater contribution to and play a bigger role in driving world economic growth. (Jinping 15.11.2014.)

Samalla Kiina on ilmoittanut vielä avautuvansa lisää ja myös sillä tavalla korostanut toimijuu-
tensa merkityksen kasvua. Se tiedostaa oman edistyksen, kehityksen ja avautumisensa merkityk-
sen koko maailman globaalin talouden kasvulle ja avoimuudelle. Esimerkiksi alkuvuodesta 2017
Xi Jinping puhui World Economic Forumin vuotuisen tapaamisen avajaisissa, että:

Kiina ei ole ainoastaan hyötynyt taloudellisesta globalisaatiosta, vaan myös tuonut osansa
siihen. Vauhdikas kasvu Kiinassa on pysyvä ja voimakas moottori globaalin talouden
vakaudelle ja leviämislle. Kiinan monien muiden maiden toisiinsa yhteydessä oleva ke-
hitys on tehnyt maailman taloudesta tasapainoisemman. Kiinan unohtumaton saavutus
köyhyyden vähentämisessä on saanut aikaan inklusiivisempaa globaalia kasvua. Ja Kiinan
jatkuva edistys reformeissa ja avautumisessa on antanut vauhtia avoimelle maailman
taloudelle. (Käännös minun.)

China has not only benefited from economic globalization but also contributed to it. Rapid
growth in China has been a sustained, powerful engine for global economic stability and
expansion. The inter-connected development of China and large number of other countries
has made the world economy more balanced. China's remarkable achievement in poverty
reduction has contributed to more inclusive global growth. And China's continuous pro-
gress in reform and opening-up has lent much momentum to an open world economy.
(Jinping 17.1.2017.)

Kiinan oman taloudellisen kehityksen lisäksi argumentoin, että Kiina kokee kansainvälisessä jär-
jestelmässä tapahtuneen Kiinan oman aseman nousun lisäksi myös Aasian ja niin kutsuttujen nou-
sevien valtojen kokonaisvaltaiseen nousuun viittaavan muutoksen. Tätä ilmentää esimerkiksi Xi
Jinpingin toukokuussa 2014 pitämä puhe, jossa hän sanoo:

Aasia tänään kattaa 67 prosenttia maailman väkiluvusta ja kolmasosan globaalista taloud-
esta. [...] Aasia nauttii nousevasta statuksesta strategisessa kansainvälisessä ympäristössä
ja pelaa kasvavan tärkeässä roolissa moninapaisen maailman ja kansainvälisten suhteiden
demokratian edistämiseksi. (Käännös minun.)

Asia today is home to 67 % of the world's population and accounts for one third of the
global economy. [...] Asia enjoys a rising status in the international strategic landscape
and plays increasingly important role in promoting a multi-polar world and democracy in
international relations. (Jinping 21.5.2014)

Myös tämä ilmiö sopii yhteen Nyen shakkilautateorian näkemyksen kanssa, jonka mukaan talou-
dellinen valta on nykyään jakautunut moninapaiseksi kutsutussa järjestelmässä muun muassa Yh-
dysvaltojen, Euroopan talousalueen, Kiinan, Japanin ja erilaisten nousevien valtojen kesken. Nou-
sevien valtojen noususta puhuttaessa Jinping käyttää erityisesti akronyyymiä BRICS, johon se it-
sekin kuuluu. Tämä toteutuu tosin erityisesti muille BRICS-maille kohdistetuissa puheissa. Esi-
merkiksi vuonna 2015 BRICS-johtajien epävirallisessa tapaamisessa Jinping puhui nousevista
valloista seuraavalla tavalla:

BRICS-maiden talous on saattanut hidastua, mutta nousevat taloudet tuottavat silti yli puolet globaalista taloudesta ja säilyvät sen tärkeimpänä moottorina. Maailmantalouden korjautuminen ei ole mahdollista ilman nousevia talouksia propelleina tai vetävinä voimina. BRICS-maiden tulee lisätä yhteistyötä G20-maiden kanssa. [...] BRICS-maiden tulee myös vahvistaa koordinaatiota ja yhteistyötä IMF:n, maailmanpankin, WTO:n ja muiden kansainvälisten instituutioiden kanssa. Tällä tavalla pystymme kasvattamaan kehittyvien maiden edustusta ja ääntä samoin kuin nousevia markkinoita globaalissa hallinnassa. (Käännös minun.)

The economy of BRICS countries may have slowed down, but emerging economies contribute to over half of the growth of the global economy and remain its main engine. Going forward, world economic recovery won't be sustained without the support of emerging economies as the propeller and driving force. BRICS countries need to step up collaboration within the G20. [...] BRICS countries also need to strengthen coordination and collaboration within the IMF, the World Bank, the WTO and other international institutions. This way, we could increase the representation and voice of developing countries as well as emerging markets in global governance. (Jinping 15.11.2015.)

Haluan erityisesti nostaa sitaatista esiin väitteen nousevista valtioista globaalien talouden ”tärkeimpinä moottoreina”. Kiina näkee nousevien valtojen roolin olevan maailmantaloudessa merkittävä ja kasvavan yhä. Kasvavan roolin ja auktoriteetin turvin on mahdollista myös vaatia enemmän sananvaltaa kansainvälisissä kysymyksissä ja ylikansallisilla foorumeilla. Kiinan mielestä nousevien valtojen on lisättävä äänivaltaa niin globaalissa hallinnassa kuin kansainvälisillä markkinoillakin. Tämä edustaa tilannetta, jota on edeltänyt tai joka on Kiinan näkökulmasta käynnissä olevan muutoksen seurausta.

Kolmas taloudellisessa vallassa tapahtunut muutos, jonka Kiina kokee kansainvälisessä järjestelmässä tapahtuneen, on muuttunut toimintaympäristö. Hangzhoussa syksyllä 2016 Xi Jinping mainitsi kansainväliseen talouteen liittyviä trendejä ja kuvaili sitä muokkaavia uudenlaisia haasteita seuraavalla tavalla:

Maailman talous käy tällä hetkellä läpi perusteellista mukautumista ja kulkee kieroutunutta reittiä kohti elpymistä. Se on kriittisessä tilanteessa, jossa uudet kasvun vauhdittajat korvaavat vanhat. – Tällä hetkellä protektionismi on nousemassa, globaali kauppa ja investoinnit jähmeitä; multilateraalien kaupankäynnin hallintotapa kohtaa kehityksen pullonkauloja, ja erilaisten alueellisten kauppasopimusten ilmaantuminen on johtanut sääntöjen pirstoutumiseen. Haastavat geopolittiset tekijät ja alueelliset ongelmapesäkkeet sekä erilaiset globaalit haasteet kuten poliittiset ja turvallisuuteen liittyvät konfliktit ja mullistukset, pakolaiskriisi, ilmastonmuutos ja terrorismi ovat kaikki vaikuttaneet maailman talouteen seurauksilla, joita ei voi jättää huomiotta. (Käännös minun.)

The world economy is now in profound adjustments and moving along a twisted path to recovery. It stands at a crucial juncture where new growth drivers are taking the place of old ones. The dynamism provided by the last round of scientific and industrial revolution is waning while new impetus for growth is still in the making. Currently, protectionism is rising; global trade and investment are sluggish; the multilateral trading regime faces bottlenecks in development, and the emergence of various regional trade arrangements have led to fragmentation of rules. Complex geopolitical factors and regional hot-spot issues as

well as global challenges such as political and security conflicts and turmoil, refugee crisis, climate change and terrorism have all affected the world economy with consequences that cannot be overlooked. (Xi Jinping 3.9.2016)

Kyseisen puheen ajankohta oli 2016, mutta samanlaisista asioista Jinping on puhunut vielä vuonna 2019. Kiina kokee, että kansainvälistä taloutta häiritsevät nouseva protektionismi ja unilateralismi sekä erilaiset vahvistuvat epävarmuudet ja epätasapainottavat tekijät ja tämä on muutos kansainvälisen järjestelmän sisällä. Taloudellisen vallan pelikentästä on tullut kompleksinen ja valtioiden välinen keskinäisriippuvuus on kasvanut. Eri valtioiden taloudet ovat siis enenevässä määrin kytköksissä toisiinsa. Sama ilmiö oli havaittavissa myös sotilaallisen vallan puolella. Marraskuussa 2019 Jinping esitti muutoksia ja haasteita seuraavasti:

Samaan aikaan nousevien talouksien ja kehittyvien valtioiden pysäyttämätön nousu on sysännyt liikkeelle globaalin talouden hallintojärjestelmän reformin. Silti on myös monia syitä huoleen: nouseva protektionismi ja unilateralismi; hallinnon, kehityksen ja luottamuksen puute; ja kasvavat epävarmuudet ja epätasapainottavat tekijät maailmantaloudessa. (Käännös minun.)

Meanwhile, the unstoppable rise of emerging markets and developing countries has injected strong impetus to the reform of the global economic governance system. Nevertheless, there are also causes for concern: rising protectionism and unilateralism; greater deficit of governance, development and trust; and growing uncertainties and destabilizing factors in the world economy. (Jinping 14.11.2019.)

Kiina siis tiedostaa korostuneen hyvin oman nousunsa merkityksen, ainutkertaisuuden ja vaikutuksen kansainväliseen järjestelmään, havaitsee Aasian ja nousevien valtojen kuten BRICS-maiden nousun, tunnustaa oman toimijuutensa aktiivisuuden sekä ymmärtää, millaiset trendit ja haasteet taloudellisella pelikentällä vallitsevat.

5.3 Ylikansallisten suhteiden muutos

Ylikansallisten suhteiden shakkilaudalla valta on monisyisesti, jopa kaoottisesti jakautunutta, eikä tällä laudalla ole olemassa minkäänlaisia pelisääntöjä, koska samat säännöt eivät koske ylikansallisia toimijoita kuin valtiollisia toimijoita. Ylikansallisten suhteiden muutosta on hieman vaikeampi analysoida Xi Jinpingin puheiden perusteella, koska hän ei puhu ylikansallisista toimijoista yhtä paljon kuin valtiollisista toimijoista. Toisaalta taas ylikansallisten suhteiden liukuva määritelmä aiheuttaa haasteita valtiollisen toimijan puheiden tulkinnalle.

Nyen shakkilautateoriassa sekä Nyen ja Keohanen vuoden 1971 artikkelissa *Transnational Relations and World Politics: An Introduction* ylikansallisilla suhteilla tarkoitetaan muun muassa kaikkia sellaisia kontakteja, koalitioita ja kommunikaatioita, jotka ylittävät kansalliset rajat, ja joita eivät kontrolloi mitkään valtiolliset toimielimet. Toisaalta he sallivat ylikansallisiksi suh-

teiksi ja ylikansalliseksi toiminnaksi myös sellaisen toiminnan, jossa on mukana valtiollisia toimijoita, kunhan valtiolliset toimijat eivät ole ainoita toimijoita. Lisäksi ei-valtiollisten toimijoiden roolin pitää olla merkittävä, jotta suhdetta tai toimintaa voidaan kutsua ylikansalliseksi. Täten ja lisäksi ylikansallista toimintaa on heidän mielestään myös kaikkien aineellisten ja aineettomien tavaroiden liikkuminen valtioiden rajojen yli silloin, kun vähintään yksi toimija ei ole valtiollinen.¹⁰² Haastavaksi tulkinnan tekee kuitenkin valtiollisen toimijan roolin liukuvuus: onko jokin valtiollinen toimija aina valtiollinen, vai voiko se joissakin tapauksissa olla ei-valtiollinen? Toinen haaste liittyy valtiollisen toiminnan ylikansallisiin ulottuvuuksiin. Joskus valtiollinen toiminta vaatii ylikansallista toimintaa, jolloin joutuu pohtia rajalinjoja. Toisaalta joskus ylikansalliseen toimintaan väistämättä vaikuttaa valtiolliset toimijat, ja on vaikea hahmottaa sitä, milloin jokin toiminta on puhtaasti täysin ylikansallista. Lisäksi ylikansallisen tason ilmiöillä ja tapahtumilla usein on vaikutuksia muiden pelilautojen tapahtumiin. Esimerkiksi yritykset ovat luonnollisesti kiinteässä suhteessa taloudellisen vallan pelilaudan tapahtumiin.

Nyen shakkilautateorian mukaan valta on tällä pelilaudalla navatonta. Tulkitseen niin, että muutos ylikansallisissa suhteissa liittyy siihen, että valtaa on siirtynyt valtiollisilta ja kansallisilta toimijoilta ylikansallisille toimijoille, koska maailma on muuttunut monimutkaiseksi kokonaisuudeksi, jossa nykypäivänä myös muilla kuin valtiollisilla toimijoilla voi olla suurtakin vaikutusta kansainvälisen järjestelmän tapahtumiin. Xi Jinpingin puheista viittauksia ylikansallisten suhteiden muutokseen ei sellaisenaan muutosta tarkoittavilla sanoilla löydy. Jinping puhuu maailman ja kansainvälisen järjestelmän muutoksesta ja lisääntyneistä uhkista moninaisilla tavoilla ja ennemminkin yleisellä tasolla. Ylikansallisista suhteista puhuttaessa Kiina ja Xi Jinping korostavat tasavertaisuutta, yhteistyötä ja lisääntyneitä turvallisuussuhteita.

Kiinan mielestä maailma muuttuu ja on täynnä niin haasteita kuin mahdollisuuksiakin. Kiinan mielestä sekä kansainvälinen järjestelmä että kansainvälinen järjestys että kansainvälinen vallan tasapaino ovat muutoksessa. Tammikuussa 2018 Jinping sanoi Kiina-CELAC foorumissa seuraavalla tavalla:

Elämme muuttuvassa maailmassa, joka on täynnä uusia mahdollisuuksia ja uusia haasteita. Maailma tänään todistaa perusteellisia hienosäätöjä kansainvälisessä järjestelmässä, kansainvälisessä järjestyksessä, ja kansainvälinen vallan tasapaino on liikkumassa sellaiseen suuntaan, joka on suotuisampi rauhalle ja kehitykselle maailmassa. (Käännös minun.)

We live in a changing world, a world full of new opportunities and new challenges. The world today is witnessing profound adjustments in the international system and international order, and the international balance of power is shifting in a way that is more favorable for peace and development in the world. (Xi Jinping 8.1.2015)

¹⁰² Keohane & Nye 1971, 332.

Kiina siis tiedostaa, että maailma on muuttuvassa tilassa. Sen lisäksi Kiina tunnistaa uudet turvallisuusuhat ja ei-valtiollisten toimijoiden aiheuttamat haasteet. Xi Jinping puhuu usein esimerkiksi ilmastonmuutoksesta ja terrorismista sellaisina ongelmina, joita tulee ratkaista. Täten päätän, että Jinping ja Kiina tiedostavat ylikansallisten toimijoiden kentän laajentumisen, vallan jakautumisen uusille toimijoille niin, että valta ei ole keskittynyt minnekään ja valtiiovallan käytön rajallisuuden ylikansallisten ongelmien ratkaisemisessa. Syyskuussa 2016 Hangzhoussa Jinping linjasi, että

Monimutkaiset geopoliittiset tekijät ja alueelliset ajankohtaiset ongelmat samalla tavalla kuin globaalit haasteet, kuten poliittiset - ja turvallisuuskonfliktit, pakolaiskriisi, ilmastonmuutos ja terrorismi ovat kaikki vaikuttaneet maailman talouteen vaikutuksilla, joita ei voi ylenkatsoa. (Käännös minun.)

Complex geopolitical factors and regional hot-spot issues as well as global challenges such as political and security conflicts and turmoil, refugee crisis, climate change and terrorism have all affected the world economy with consequences that cannot be overlooked. (Xi Jinping 3.9.2016.)

Maaliskuussa 2015 Boao Foorumin vuotuisessa konferenssissa Xi Jinping puhui puolestaan että

Aasia kohtaa yhä lukemattomia haasteita. Jotkut ovat historian jäänteitä ja toiset liittyvät nykyaikaisiin kiistoihin. Erilaiset perinteiset ja ei-perinteiset turvallisuusuhat haastavat myös Aasiaa. [...] Geopoliittiset tekijät näyttävät isompaa roolia ja paikalliset myllerrykset ilmestyvät ilmestymistään. Ei-perinteiset turvallisuusuhat ja globaalit haasteet mukaan lukien terrorismi, kyberturvallisuus, energiaturvallisuus, ruokaturvallisuus, ilmastonmuutos ja vakavat taudit kasvavat samalla kun Pohjoisen ja Etelän välinen kuilu on yhä leveä. (Käännös minun.)

Asia still faces numerous challenges. Some are the old issues left over from history and others are new ones associated with current disputes. Asia is also confronted with various traditional and non-traditional security threats. [...] Geopolitical factors are more at play and local turmoils keep cropping up. Non-traditional security threats and global challenges including terrorism, cyber security, energy security, food security, climate change and major infectious diseases are on the rise, and the North-South gap is still wide. (Xi Jinping 28.3.2015.)

Kiina siis lukee esimerkiksi terrorismin, maailmanlaajuiset taudit ja ilmastonmuutoksen globaaleiksi haasteiksi, joilla on valtaa, koska niiden ratkaiseminen on haastavaa. Toisaalta samoista uhkista Xi Jinping puhuu myös silloin, kun hän puhuu maanpuolustuksesta tai maailman turvallisuuspolitiikasta. Xi Jinping ei kuitenkaan sanallista ongelmia ylikansallisiksi tai puhu siitä, miten ”ylikansallista yhteistyötä tai toimintaa tulisi lisätä”. Sen sijaan vaikuttaa siltä, että Kiina uskoo valtiollisen yhteistyön ja valtiollisten toimijoiden olevan avainasemassa globaalien ongelmien ratkaisemisessa. Maaliskuussa 2014 Jinping lausui esimerkiksi Ranskan vierailulla seuraavaa:

YK:n Turvallisuusneuvoston pysyvinä jäseninä Kiina ja Ranska kantavat harteillaan viisautta ja kykyä tehdä hyviä ehdotuksia ja avauksia maailman moninapaisuuden kansainvälisten suhteiden demokraattisuuden kehittämiseksi ja palauttaa kansainvälisiä ajankohdaisia ongelmia rauhanomaisen ratkaisemisen tielle ja yhdessä torjua terrorismia, ilmastonmuutosta ja muita globaaleja haasteita. (Käännös minun.)

As permanent members of the UN Security Council, China and France have on their shoulders the historical mission of upholding world peace and promoting common development. They have the capability and wisdom to make good proposals and good initiatives to advance world multi-polarity and democract in international relations, to bring international hotspot issues onto the track of peaceful settlement and to jointly tackle terrorism, climate change and other global challenges. (Xi Jinping 26.3.2014.)

Yhteistyö, rauha ja kehitys toistuvat näidenkin haasteiden torjunnassa Jinpingin puheissa ja muoto eri valtioista puhuttaessa ylikansallistenkin ongelmien ratkaisemiseksi. Jinping ei myöskään usein puhu yritysten tai monikansallisten yhtiöiden vallasta ilman niiden liittämistä Kiinan taloudelliseen kehitykseen. Silkkitie-yhteistyöhön liittyvän kansainvälisen yhteistyön The Belt and Road Foorumin avajaisseremoniassa 2017 Xi Jinping sanoi, että

Kiinalaiset yritykset ovat perustaneet 56 taloudellisen yhteistyön vyöhykettä yli 20 maahan muodostaen 1,1 miljardin verotulot ja 180 000 työpaikkaa. (Käännös minun.)

Chinese companies have set up 56 economic cooperation zones in over 20 countries, generating some US\$1.1 billion of tax revenue and 180,000 jobs for them. (Xi Jinping 14.5.2017.)

Havaintoni kuitenkin on, että silloinkin kun Jinping puhuu yrityksistä, hän puhuu niistä erityisesti kiinalaisina yrityksinä. Samaisen Belt and Road -foorumin toisessa konferenssissa huhtikuussa 2019 Jinping ilmoitti, että “he aikovat jatkaa kytkeytyneisyyttä maalla, merellä, ilmassa ja kybermaailmassa ja kehittää korkealaatuista, kestäävää, joustavaa, huokeaa, inklusiivista ja saavutettavaa infrastruktuuria”. Lisäksi he aikovat “ajaa eteenpäin taloudellisten käytävien kehittämistä, talouden ja kaupankäynnin yhteistyön vyöhykkeitä ja rohkaista digitaalisen infrastruktuurin kehittämistä kaikissa Belt and Road -yhteistyön projekteissa”. Kuitenkin Jinping linjaa seuraavassa lauseessa, että:

Hallitus takaa opastuksen, yritykset ovat tärkeimpiä toimijoita ja markkinoiden pelisäännöt pätevät. Tällä taataan projektien kestävyys sekä reilu ja syrjimätön toimintaympäristö investoijille. (Käännös minun.)

Government will provide guidance, enterprises will act as the main players and market principles will apply. This will make the projects more sustainable and create a fair and non-discriminatory environment for foreign investors. (Xi Jinping 27.4.2019.)

Peilaten tätä lausetta Nyen ja Keohanen määritelmään ylikansallisista suhteista, Belt and Road -foorumin toiminnan voisi ajatella olevan ylikansallista toimintaa, sillä vaikka valtiollisia toimijoita on mukana, kaikki toimijat eivät ole sellaisia. Ei-valtiollisia toimijoita edustaa tässä yhteydessä yritykset. Kun kiinnitetään huomiota Jinpingin puheeseen, valtiolliset toimijat tuntuvat kuitenkin tässäkin tapauksessa olevan läsnä.

Ylikansallisten suhteiden navattomuus tulee parhaiten esille silloin, kun Xi Jinping puhuu kansoista, kulttuureista, sivilisaatioista ja ihmisistä. Maaliskuussa 2014 Xi Jinping sanoi puheessaan, että:

Sivilisaatiot ovat tasavertaisia ja kyseinen tasavertaisuus on mahdollistanut vastavuoroisen oppimisen. Kaikki ihmisten sivilisaatiot ovat tasavertaisia arvossa mitattuna. Niillä kaikilla on niiden arvostettavat vahvuudet ja puutteet. [...] Yhtäkään sivilisaatiota ei voi pitää ylempiarvoisena kuin toista. [...] Tänä päivänä me elämme maailmassa, jossa on erilaisia kulttuureja, etnisiä ryhmiä, ihonvärejä, uskontoja ja sosiaalisia järjestelmiä, ja eri valtioiden ihmisistä on tullut jaetun tulevaisuuden yhteisön jäseniä. [...] Maailmassa on nykypäivänä yli 200 valtiota ja yli 2500 etnistä ryhmää ja lukuisia eri uskontoja. [...] Meidän tulee rohkaista eri sivilisaatioita arvostamaan toisiaan ja elämään harmoniassa samalla kun edistämme vaihdantaa ja yhteistä oppimista siltana ihmisten ystävyyteen, ajavana voimana ihmisyyhteisöjen takana ja vahvana maailman rauhan siteenä. Meidän tulisi etsiä viisautta ja rikkautta erilaisista sivilisaatioista [...] ja työskennellä yhdessä torjuaksemme ihmiskunnan kohtaamia haasteita. (Käännös minun.)

Civilizations are equal, and such equality has made exchanges and mutual learning among civilizations possible. All human civilizations are equal in terms of value. They all have their respective strengths and shortcomings. [...] No one civilization can be judged superior to another. [...] Today, we live in a world with different cultures, ethnic groups, skin colors, religions and social systems, and the people of various countries have become members of an intimate community of shared destiny. [...] There are 200-odd countries and regions, over 2,500 ethnic groups and a multitude of religions in the world today. [...] We need to encourage different civilizations to respect each other and live together in harmony while promoting their exchanges and mutual learning as a bridge of friendship among peoples, a driving force behind human society, and a strong bond for worldpeace. We should seek wisdom and nourishment from various civilizations [...] and work together to tackle the challenges facing mankind. (Xi Jinping 28.3.2014.)

Samassa puheessa Xi Jinping puhuu vielä myöhemmin ylikansallisesta yhteistyöstä muun muassa tieteen ja koulutuksen saralla seuraavasti:

Meidän tulisi kehittää koulutusta yhä aktiivisemmin. [...] Oppimisen jatkuva prosessi mahdollistaa sen, että ihmiset osaavat arvostaa paremmin toisten sivilisaatioiden arvoa. Tässä muodossa koulutus on tehokas keino sivilisaatioiden jatkumiseen ja luomiseen. Meidän tulee kehittää tiedettä ja teknologiaa tarmokkaammin. Tieteellinen kehitys ja innovaatiot voivat auttaa ihmisiä ymmärtämään itseään ja maailmaa ja olemaan vahvemmassa asemassa yhteiskuntansa muuttamisessa paremmaksi. Tässä muodossaan tiede ja teknologia ovat voimakkaita työkaluja, jotka tekevät maailmasta paremman paikan ihmisille. (Käännös minun.)

We should develop education more actively. [...] The continued process of learning will enable our people to better appreciate the value of different civilizations. In this sense, education is an effective vehicle for the continuation and creation of civilizations. We should develop science and technology more vigorously. Scientific advancement and innovation can help people understand themselves and the world and be in a stronger position to change their society for the better. In this sense, science and technology are a powerful tool to make the world a better place for mankind. (Xi Jinping 28.3.2014.)

Vastaavaa retoriikkaa ja sisältöä on monissa muissakin puheissa. Hän puhuu paljon ”yhdestä maapallosta, jonka yhdessä jaamme” ja että ”pärijätäkseen, Aasia ja muu maailma eivät voi toimia

ilman muita, koska maailma ja kansainvälinen maisema muuttuu jatkuvasti”. Boao Foorumin konferenssissa 28.3.2015 Xi Jinping muistutti, että

Valtiot saattavat olla eri kokoisia, eri vahvuisia ja erilaisissa kehityksen vaiheissa, mutta ne kaikki ovat tasavertaisia kansainvälisen yhteisön jäseniä, joilla on tasavertaiset oikeudet osallistua alueellisiin ja kansainvälisiin kysymyksiin. [...] Jos on iso maa, saa harteilleen isomman vastuun alueellisen ja globaalin rauhan ylläpitäjänä vastakohtana suuremman monopoliaseman etsimisessä yli alueellisten ja globaalien kysymysten.

Countries may differ in size, strength or level of development, but they are all equal members of the international community with equal rights to participate in regional and international affairs. On matters that involve us all, we should discuss and look for a solution together. [...] Being a big country means shouldering greater responsibilities for regional and world peace and development, as opposed to seeking greater monopoly over regional and world affairs. (Xi Jinping 28.3.2015.)

Yhteenvetona totean, että Xi Jinping ei puhu ylikansallisista suhteista yhtä paljon, kuin esimerkiksi talouteen tai turvallisuuteen liittyvistä suhteista ja yhteistyöstä. Viittaukset ylikansalliseen yhteistyöhön löytyvät usein puheista, jotka on pidetty sellaisilla foorumeilla kuten esimerkiksi UNESCO:n konferenssissa tai Aasian Boao -foorumien tapaamisissa. Toinen huomio on, että Jinping puhuu hyvin vähän muutoksesta tämän pelilaudan aihealueissa. Päätelmäni on kuitenkin, että Kiina tiedostaa uudet uhat ja vallan, jota uusilla toimijoilla on, mutta puhuu valtiollisten toimijoiden vastuusta tehdä yhteistyötä ja toimia uhkien torjumiseksi. Yksinään yritysten vallasta Jinping ei puhu oikeastaan ollenkaan. Sivilisaatiot ja kulttuurit Kiina näkee tasavertaisina, eikä yksikään ole kulttuuri, uskonto tai yhteiskunta ole toistaan parempi. Kiina myös luottaa ylikansallisen yhteistyön lisäämiseen, mutta tulkinnanvaraiseksi jää, kuinka paljon puhtaasti ylikansallista yhteistyötä Kiina tekee tai voi tehdä ilman valtiollisten toimijoiden painoarvoista läsnäoloa.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kiina kokee kansainvälisen järjestelmän muuttuneen. Samalla se kokee myös oman asemansa ja roolinsa muuttuneen. Muutokset eivät ole täysin yhteneväisiä Nyen shakkilautateorian kanssa, sillä vaikuttaa siltä, että Kiina havainnoi muutosta erilaisella tavalla kuin yhdysvaltalainen neoliberalisti. Kaikkein eniten Kiinan näkemykset kansainvälisen järjestelmän muutoksesta sopivat yhteen Nyen taloudellisen vallan pelilaudan muutosten kanssa. Kiina puhuu itsestään ja taloudellisesta kehityksestään superlatiivein, korostaa oman kehityksensä historiallisuutta, korostaa kansainvälisen järjestelmän moninapaisuutta, korostaa omaa aktiivisempaa roolia multilateraaleissa instituutioissa ja virittelee jatkuvasti erilaisia yhteistyöfoorumeita ja kauppasopimuksia, joilla se osoittaa taloudellista painoarvoaan. Kiina myös tunnistaa kansainvälisen järjestelmässä aiemmin vallinneen länsivetoisuuden ja haluaa lisätä vallan tasapainoa ja moninapaisuutta merkittävillä talouden foorumeilla niin, että muillakin nousevilla ja kehittyvillä valtioilla voisi olla enemmän sananvaltaa kaikkia koskevissa kysymyksissä.

Sotilaallisen vallan pelilaudalla Kiinan näkemykset näyttävät hyvin maltillisina. Kiina ei puhu Yhdysvalloista hegemoniana mutta ei toisaalta puhu itsestäänkään kasvavana sotilaallisena valtana. Kun Xi Jinping puhuu tämän pelilaudan aihealueista, hän korostaa rauhan ja yhteistyön merkitystä, nollasummapelin välttämistä ja erilaisten turvallisuussuhteiden torjumista. Toisaalta taas se haluaa näyttäytyä aktiivisempänä toimijana erilaisissa rauhaa edistävissä prosesseissa. Kiinalla on sotilaallisesta vallasta Nyen määritelmää moniulotteisempi näkemys, joka näyttäisi lukevan mukaan muitakin vallan resursseja kuin sotilaallista kapasiteettia.

Shakkilautateorian ja Xi Jinpingin puheiden perusteella on vaikea tulkita, miten Kiina kokee ylikansallisten suhteiden muuttuneen kansainvälisessä järjestelmässä. Jinping ei käytä termiä ylikansallisuus ('transnational') eikä puhu ylikansallisten toimijoiden vallasta, vaikka se tiedostaa ylikansallisten toimijoiden olemassaolon ja määrän lisääntymisen. Xi Jinpingin puheissa korostuu valtioiden rooli myös silloin kun se puhuu sellaisista suhteista ja toiminnasta, jonka Nye määritteli ylikansallisiksi suhteiksi. Shakkilautateorian ylikansallisten suhteiden lauta ei täten sovellu ainakaan suoraan kiinalaiseen ajatus-

malliin kansainvälisen järjestelmän muutoksesta. Kiina kuitenkin kokee, että ei-valtiolisten toimijoiden määrä on kasvanut ja että ei-valtiollinen yhteistyö on tärkeää ja sitä on syytä lisätä.

LÄHDELUETTELO

PRIMÄÄRIAINIESTO

Jinping, Xi (2014), *Special Friends, Win-Win Partners*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1140966.shtml>

Jinping Xi (2014), *Speech at the College of Europe*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1144230.shtml>

Jinping, Xi (2014), *Statement by H.E. Xi Jinping President of the People's Republic of China at the Nuclear Security Summit*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1140583.shtml>

Jinping, Xi (2014), *Promoting Innovative Development Achieving Interconnected Growth*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1225558.shtml>

Jinping, Xi (2014), *New Asian Security Concept For New Progress in Security Cooperation*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1159951.shtml>

Jinping, Xi (2014), *Speech by H.E. Xi Jinping President of the People's Republic of China At UNESCO Headquarters*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1142560.shtml>

Jinping, Xi (2015), *Jointly Write a New Chapter in the Partnership of Comprehensive Cooperation Between China and Latin America and the Caribbean*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1227730.shtml>

Jinping, Xi (2015), *Full text of Chinese President's speech at Boao Forum for Asia*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1250690.shtml>

Jinping, Xi (2015), *The Leading Role of the Asia-Pacific In Meeting Global Economic Challenges*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1316082.shtml>

Jinping, Xi (2015), *Expand Opportunities and Meet Challenges Together*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1315059.shtml>

Jinping, Xi (2016), *Jointly Create a Better Future of Peace and Prosperity for Asia Through Dialogue and Consensus*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1359296.shtml>

Jinping, Xi (2016), *Making Unremitting Efforts for a New Model of Major-Country Relationship Between China and the United States*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1370191.shtml>

Jinping, Xi (2016), *Keynote Speech by H.E. Xi Jinping, President of the People's Republic of China, at the Opening Ceremony of the B20 Summit*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1396112.shtml>

Jinping, Xi (2017), *Work Together to Build the Silk Road Economic Belt and The 21st Century Maritime Silk Road*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1465819.shtml>

Jinping, Xi (2017), *Jointly Shoulder Responsibility of Our Times, Promote Global Growth*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1538293.shtml>

Jinping, Xi (2017), *Full Text of President Xi's speech at Opening of Belt and Road Forum*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1465819.shtml>

Jinping, Xi (2019), *Together for a New Chapter in BRICS Cooperation*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1716044.shtml>

Jinping, Xi (2019), *Working Together for New Progress of Security and Development in Asia*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1672539.shtml>

Jinping, Xi (2019), *Remarks by H.E. Xi Jinping President of the People's Republic of China At the Press Conference of the Second Belt and Road Forum for International Cooperation*. Saatavissa:
<https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1659452.shtml>

KIRJALLISUUS

Anderson, Benedict (1991). *Imagined Communities*. Lontoo: Verso.

Baldwin, David A. (1985). *Economic Statecraft*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Barboza, David (2010). China Passes Japan as Second Largest Economy. Utinen saatavilla <<https://www.nytimes.com/2010/08/16/business/global/16yuan.html>>, luettu: 24.9.2019

Barker, Thomas (2017). ”The real source of China's soft power”. Utinen saatavilla <<https://thediplomat.com/2017/11/the-real-source-of-chinas-soft-power/>>, luettu 26.4.2020

Barnett, Michael & Raymond Duvall (2005). "Power in International Politics". *International Organization*, Vol. 59 (1): 39-75.

BBC News (2011). China 'to overtake US and dominate trade by 2030'. Julkaistu 24.3. Uutinen saatavilla <<https://www.bbc.com/news/business-12848449>>, luettu 17.1.2020

BBC (18.10.2017). "Xi Jinping: Time for China to take centre stage". Uutinen saatavilla <<https://www.bbc.com/news/world-asia-china-41647872>>, luettu 12.12.2019.

Boboc, Georgiana (2017). "The Belt and Road Initiative: China's Soft Power Strategy". Uutinen saatavilla <https://www.chinadaily.com.cn/opinion/2017beltandroad/2017-06/05/content_29618551.htm>, luettu 25.4.2020.

Boulding, Kenneth E. (1989). *Three Faces of Power*. Lontoo: Sage. s. 15.

Buzan, Barry & Richard Little. (1994). The Idea of "International System": Theory Meets History. *International Political Science Review*. 15: 231-255.

Buzan, Barry & Richard Little. (2000). *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. New York: Oxford University Press.

Buzan, Barry (2004). From International to World Society? English school theory and the social structure of globalization. *Cambridge Studies in International Relations* Vol. 1 (95). Cambridge: Cambridge University Press. s. 159-160

Buzan, Barry (2010). China in international society: Is 'peaceful rise' possible?. *The Chinese Journal of International Politics*, 3(1), 5-36.

Cox, Michael (2012). Power Shifts, Economic Change and the Decline of the West?. *International Relations*. 26: 369-388.

Eskola, Jari (2001). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Gilpin, Robert (1975). *U.S. Power and the Multinational Corporation*. New York: Basic Books.

Grönfors, Martti (1982). *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. Helsinki: WSOY.

Harle, Vilho. (toim.). (2010). Näkökulmia kansainvälisen politiikan tutkimukseen. *Studia politica Tamperensis* 18. Tampereen yliopisto, politiikan laitos, Tampere 2007, 3. uud. painos 2010. s. 310.

Hollis, Martin & Steve Smith (1990). *Explaining and understanding international relations*. Oxford: Clarendon Press.

Huotari, Anu (2007). ”Taistelu turvallisuuden tulkinnasta: turvallisuuspolitiikan diskursiivisuus ja turvallistaminen Suomen eduskunnassa 1995 ja 2004.” Pro gradu – tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201210052607>

Ikenberry, G. John (2008). “The Rise of China and the Future of the West Can the Liberal System Survive?” *Foreign Affairs*, Vol. 87 (1): 23-37.

IMF (2016). World Economic Outlook: Too slow for too long. Washington. Julkaisu saatavilla <<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2016/12/31/World-Economic-Outlook-April-2016-Too-Slow-for-Too-Long-43653>>, luettu 19.11.2019

Jinping, Xi (2017). Full text of Xi Jinping’s report at 19th CPC National Congress. Puhe saatavilla <http://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-11/04/content_34115212.htm>, luettu 28.4.2020

Jäske, Ulla (2019). Kiinan talouskasvu on hitainta 28 vuoteen – Hiipuminen vaikuttaa myös Eurooppaan. Uutinen saatavilla <<https://www.aamulehti.fi/a/201415383>>, luettu 24.2.2020

Kaitila, Ville & Markku Kotilainen (2017). *Leijona ja lohikäärme – Suomen ja Kiinan taloussuhteet*. Helsinki: Taloustieto Oy

Kallio, Jyrki (2018). “Xi Jinping Thought and China’s Future Foreign Policy”. FIIA Briefing Paper 243, saatavilla: <https://www.fia.fi/wp-content/uploads/2018/08/bp243_china_s_future_foreign_policy_1508.pdf>, luettu 28.4.2020

Kaplan, Morton A. (1957). *System and Process in International Politics*. New York: John Wiley and Sons.

Kay, John (2009). “The Fallacy of Equating Economic Power with Influence”. Kolumni saatavilla <<https://www.ft.com/content/ee4385e2-1895-11de-bec8-0000779fd2ac>>, luettu 17.11.2019.

Knorr, Klaus (1975). *The Power of Nations: The Political Economy of International Relations*. New York: Basic Books.

Korhonen, Iikka (2016). ”Kiinan juan liitettiin IMF:n valuuttakoriin – mikä muuttuu?” Blogikirjoitus Euro & talous -internetsivulla saatavilla <<https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2016-2/kiinan-juan-liitettiin-imfn-valuuttakoriin--mika-muuttuu/>>, luettu 10.12.2019

Lesage, Dries, Peter Debaere, Sacha Dierckx & Mattias Vermeiren (2015). Rising powers and IMF governance reform. Teoksessa D. Lesage & T. Van de Graaf (toim.) *Rising Powers and multilateral institutions* s. 153-174. Basingstoke: Palgrave & Macmillan.

Liu, Zheng (2015). ”Is China’s Growth Miracle Over?” FRBSF Economic Letter.

Mansbach, Richard W. & Kirsten L. Taylor (2012). *Introduction to Global Politics*. Lontoo: Routledge.

Nye, J., & Keohane, R. (1971). Transnational Relations and World Politics: An Introduction. *International Organization*, 25(3), 329-349.

Nye, Joseph (1990). The Changing Nature of World Power. *Political Science Quarterly* Vol 105 (2): 177-192.

Nye, Joseph S. (2011). *The Future of Power*. Washington DC: Public Affairs.

Nye, Joseph S. (2011). ”Understanding 21st Century Power Shifts” Uutisartikkeli saatavilla <<https://www.europeanfinancialreview.com/understanding-21st-century-power-shifts/>>, luettu 27.4.2020

Nye, Joseph S. (2013). ”A game of three-dimensional chess with China”. Kolumni saatavilla <<https://www.beaconjournal.com/article/20130613/OPINION/306139235>>, luettu 26.4.2020.

Nye, Joseph (2019). China will not surpass America any time soon. Kolumni saatavilla <<https://www.ft.com/content/7f700ab4-306d-11e9-80d2-7b637a9e1ba1>>, luettu 24.1.2020

Organski, A.F.K. (1958). *World Politics*. New York: Knopf. s. 104.

Osterud, Oyvind (2008). Towards a More Peaceful World? A Critical View. *Conflict, Security & Development* 8 (2): 223-240.

Puranen, Matti (2016). Kiinan ulko- ja sotilaspolitiikka muutoksessa. Maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon laitoksen julkaisusarja 3: Työpapereita nro 4. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016052312621>.

Puranen, Matti (2018). Kiinan ulkopolitiikan ”Uusi aikakausi” on alkanut – ainakin retoriikassa. The Ulkopolitistin artikkeli saatavilla <<https://ulkopolitist.fi/2018/06/01/kiinan-ulkopolitiikan-uusi-aikakausi-on-alkanut-ainakin-retoriikassa/>>, luettu 12.12.2019

Roy, Denny (1996). The ”China Threat” Issue: Major Arguments. *Asian Survey* 36 (8), 758-771.

Scott, James & Rorden Wilkinson (2015). China as a System Preserving Power in the WTO, Teoksessa D. Lesage & T. Van de Graaf (toim.) *Rising Powers and multilateral institutions*. s. 199-219. Basingstoke: Palgrave & Macmillan.

Shen, Yan & Minggao Shen & Qin Chen (2016). ”Measurement Of The New Economy In China: Big Data Approach.” *China Economic Journal* 9 (3): 304-316.

Smith, Martin A. (2012). *Power in the Changing Global Order*. Cambridge: Polity Press.

STT (2012). Tutkijat: Kiinan talous ohi Yhdysvaltojen vuonna 2017. Uutinen saatavilla esim. <<https://www.savonsanomat.fi/talous/Tutkijat-Kiinan-talous-ohi-Yhdysvaltojen-vuonna-2017/395542>>, luettu 13.1.2020

Tamminen, Hannamiina (2019). ”Kiinan talouden kasvu hitainta 27 vuoteen – myös loppuvuodelle laskupaineita”. Uutinen saatavilla <<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kiinan-talouden-kasvu-hitainta-27-vuoteen-myos-loppuvuodelle-laskupaineita/a3cf5cb2-8697-473c-9ed3-a6ca1bc59797>>, luettu 10.11.2019.

Tannenwald, Nina (2005). ”Stigmatizing the Bomb: Origins of the Nuclear Taboo”, *International Security* 29 (4): 5-49.

The World Bank (2019). The World Bank in China. 13.12.2019 päivitetty informaatio saatavilla <<https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>>, luettu 27.1.2019

Tiezzi, Shannon (2015). ”The Real Reason China Is Cutting 300,000 Troops”, *The Diplomat* uutinen saatavilla <<http://thediplomat.com/2015/09/the-real-reason-china-is-cutting-300000-troops/>>, luettu 10.12.2019.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Tammi.

Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of International Relations*. Reading, Mass: Addison-Wesley Pub. Co.

Wang, Yuan-kang (2010). "China's Response to the Unipolar World: Strategic Logic of Peaceful Development." *Journal of Asian and African Studies* 45 (5): 554-567.

Weissmann, Mikael (2015). Chinese foreign policy in a global perspective: A responsible reformer "striving for achievement". *Journal of China and International Relations* 3 (1): 151-166.